

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

БОКОВЕЦЬ ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

УДК 332:65:637.1(045)

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті харчових технологій
Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Заїнчковський Анатолій Олександрович,
Національний університет харчових технологій
Міністерства освіти і науки України, завідувач
кафедри економіки і права

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Баюра Дмитро Олександрович,
Київський національний університет імені Тараса
Шевченка Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри економіки підприємства

доктор економічних наук, доцент
Гарафонова Ольга Іванівна,
Державний Вищий навчальний заклад Київський
національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана Міністерства освіти і науки
України, професор кафедри менеджменту

доктор економічних наук, професор
Кужелєв Михайло Олександрович,
директор навчально-наукового інституту
фінансів, банківської справи Університету
Державної фіскальної служби України
Державної фіскальної служби України,
професор кафедри фінансів

Захист дисертації відбудеться 29 вересня 2016 р. о 10.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.058.01 у Національному університеті харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68, ауд. А-311.

З дисертацією можна ознайомитися у Науково-технічній бібліотеці Національного університету харчових технологій за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 68.

Автореферат розісланий 29 серпня 2016 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.М. Пєтухова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проблеми корпоративного управління набувають все більшого інтересу як в колах науковців, так і практиків. Якість управління корпораціями визначає ефективність їх діяльності, конкурентоспроможність, ринкову та фінансову стійкість тощо. Особливої ваги удосконалення корпоративного управління набуває в умовах загострення економічної кризи.

Корпоративне управління визначається специфікою корпорацій як об'єкту управління і спрямоване на збалансування взаємовідносин учасників корпорацій, покращення взаємодії корпорації із зовнішнім середовищем, подолання корпоративних конфліктів, визначених особливостями корпоративної форми власності.

Питаннями корпоративного управління займаються зарубіжні та українські науковці такі як: Бандурин А., Баюра Д., Берле А., Березянка Т., Блумгардт А., Данілов Ю., Дженсен М., Довгань Л., Долгопята Т., Друкер П., Гарафонов О., Євтушевський В., Єгорова О., Іванова О., Ігнат'єва І., Іноземцев В., Кедбері А., Кочетков Г., Краковський А., Левковська Л., Леось О., Лібман А., Маєр К., Меклінг В., Новак В., Орехов С., Посохов І., Прахалад С., Романюк В., Селезнев В., Симоненко Ю., Чуб Б., Шершньова З., Уайлі Д., Філевська Н., Федулова І., Хемел Дж., Храброва І., Хілуха О., Циганенко Г., Церковна А., Ягмурджи А. та ін.

Проблема корпоративних конфліктів виступає об'єктом досліджень таких науковців, як: Алексєєв Г., Бобришев А., Боханова О., Гришина Н., Друзін Р., Єфіменко Є., Ільєсова Е., Іоргачова М., Карулін С., Козер Л., Кондрашин С., Кужелєв М., Лаптев В., Логова І., Мостенська Т., Нікологорська Є., Поважний О., Сизов Ю., Скопенко Н., Холод В. та ін.

Проте окремі положення підвищення ефективності корпоративного управління залишаються недостатньо вивченими, що зменшує ефективність корпоративного управління і не дозволяє повною мірою використовувати потенціал корпорації як організаційно-правової форми ведення бізнесу. Розвиток корпоративної власності висуває перед менеджментом корпорацій нові задачі у підвищенні ефективності управління корпораціями, вирішення яких забезпечить набуття корпораціями нових конкурентних переваг.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідних робіт Вінницького фінансово-економічного університету «Оптимізація інноваційної діяльності на підприємствах Вінницького регіону в умовах становлення сучасних ринкових відносин» (номер державної реєстрації 0108U011058), де особисто автором проведена діагностика господарського стану підприємств корпоративної форми власності з метою визначення їх інноваційних можливостей та «Управління бюджетуванням у сучасній організації в умовах мінливого ринкового середовища» (номер державної реєстрації 0108U011058), де особистий внесок автора пов'язаний з діагностикою та аналізом фінансового стану корпорацій Вінницького регіону. Дисертаційна робота виконувалась відповідно до плану науково-дослідних робіт Вінницького торговельно-економічного інституту Київського торговельно-економічного університету

«Забезпечення ефективного управління корпораціями в харчовій промисловості» (номер державної реєстрації 0116U003621), де особисто автором запропоновано методичний підхід до визначення ефективності управління корпораціями.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає у розробці теоретико-методичних та прикладних засад створення системи ефективного управління корпораціями в харчовій промисловості.

Для досягнення мети було поставлено і вирішено наступні завдання:

- дослідити еволюцію корпоративної форми бізнесу та етапи становлення теорії корпоративного управління, визначити погляди науковців на корпоративне управління;

- вивчити теоретичні підходи до визначення та характеристики системи корпоративного управління та встановити взаємозв'язок між складовими системи управління;

- здійснити порівняльний аналіз існуючих моделей організації управління корпоративними структурами з точки зору їх ефективності, визначити особливості управління власністю та здійснення ефективного управлінського контролю;

- визначити особливості формування корпоративних прав та корпоративної власності, дослідити процес управління корпоративною власністю;

- уточнити зміст понять економічний та організаційно-економічний механізми управління;

- уточнити зміст принципів і функцій корпоративного управління;

- розробити суб'єктно-об'єктну модель корпоративного управління;

- уточнити перелік та зміст інструментів корпоративного управління;

- розглянути етапи, методи та інструменти управління корпорацією;

- проаналізувати стан зовнішнього середовища функціонування корпорацій і визначити його вплив на ефективність корпоративного управління;

- визначити можливості реалізації корпоративної стратегії та показники аналізу ефективності використання капіталу;

- розробити методичний підхід до оцінки факторів фінансової вартості капіталу;

- охарактеризувати процес організаційних перетворень щодо відсторонення власника від управління і залучення до корпоративного управління найнятого менеджера;

- охарактеризувати агентські витрати та розробити механізм управління агентськими витратами;

- запропонувати методологію здійснення інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією.

Об'єктом дослідження є процес підвищення ефективності корпоративного управління.

Предмет дослідження – методологія, теоретичні, методичні та практичні засади, система зв'язків і взаємозалежностей при здійсненні корпоративного управління.

Методи дослідження. Теоретичну і методичну основу дисертаційної роботи складають *методи економічної теорії* – при написанні теоретичної частини роботи, *системний* – при визначенні параметрів оцінки ефективності управління корпорації, *ресурсний та процесний підходи* – при визначенні інструментів корпоративного управління, *абстрактно-логічний, узагальнень та порівнянь* – при вивченні економічних процесів і явищ, *економіко-математичні* – при аналізі ефективності та прогнозуванні результатів корпоративного управління, *лінгвістичний* – для якісної оцінки корпоративного управління, *нечітко-множинний підхід* – для кількісної оцінки ефективності управління.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти, які регулюють взаємовідносини в системі корпоративних відносин та управління корпоративною власністю і корпоративними правами, статистичні дані Державної служби статистики України, дані фондового ринку, підприємств молочної промисловості.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

вперше:

- розроблено теоретико-методичний підхід до визначення узагальненого рейтингу факторів фінансової вартості капіталу, який визначає процедуру ідентифікації ключових показників впливу на фінансову вартість компанії, визначення чутливості їх впливу на узагальнений показник вартості капіталу корпорації, визначення потенціалу його покращення, визначення коефіцієнту варіації фактору, оцінку змінюваності EVA під впливом різних факторів фінансової вартості капіталу та визначення рейтингу стратегічної значимості показників фінансової вартості капіталу;

- запропонована методологія здійснення інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією, побудована на об'єднанні лінгвістичного підходу для якісної оцінки управління та нечітко-множинного підходу для кількісної оцінки ефективності управління, включаючи складові ефективності та систему складових оцінки ефективності управління корпорацією: фінансово-економічну, техніко-технологічну, трудову, партнерську, іміджево-брендову, адміністративну складові та складову корпоративного управління;

удосконалено:

- наукові засади процесу управління корпоративною власністю, який на відміну від існуючих, побудований на поєднанні ресурсного та цільового підходів управління;

- понятійний апарат визначення сутності та змісту організаційно-економічного механізму як поєднання організаційного та економічного механізмів, які включають функціональну та цільову підсистеми, підсистеми ресурсного забезпечення та правового регулювання, елементи управління корпорацією, до яких включені принципи, методи, функції, моделі, інструменти та важелі, суб'єкти та об'єкти управління, і, який, на відміну від існуючих, побудований за допомогою лінгвістичного підходу;

- систему функцій корпоративного управління, яка, на противагу існуючим, побудована на типах управлінського впливу і розмежуванні за

окремими суб'єктами корпорацій: управлінням корпоративними правами; управлінням корпорацією як специфічною юридичною особою; господарського управління як організацією;

- наукові засади обґрунтування інструментів системи управління підприємства, яка включає економічні, організаційні, екологічні, правові, соціально-психологічні, техніко-технологічні, маркетингові інструменти і враховує специфіку корпоративного управління із зазначенням характеристики та показників для кожного інструменту;

- процес управління корпорацією, який складається із окремих етапів, методів та інструментів управління корпорацією з метою аналізу та удосконалення: організаційної структури; корпоративної культури; організаційної поведінки; владних повноважень та організаційних можливостей;

- процес організаційних перетворень, пов'язаний із передачею функцій управління від власника до найманих менеджерів, як процедуру проходження п'яти послідовних етапів із визначенням змісту, характеристик та критеріїв, що визначають ефективність протікання кожного із етапів;

набуло подальшого розвитку:

- теорія корпоративного управління в частині:

- уточнення терміну «корпоративне управління», що розглядається автором як вид управління, який спрямований на досягнення стратегічних та тактичних цілей корпорації в умовах забезпечення балансу інтересів всіх учасників корпорації та специфіки законодавчого поля країни шляхом передачі повноважень прийняття управлінських рішень найманому менеджменту, що забезпечує ефективні взаємозв'язки між елементами корпоративного управління при дотриманні принципів корпоративного управління;

- доповнення переліку класифікаційних ознак форм корпоративних відносин такою ознакою як напрям інтеграції учасників, відповідно до якого запропоновано розглядати горизонтальні, вертикальні та вертикально-горизонтальні типи корпоративних відносин;

- доповнення переліку класифікаційних ознак видів конфліктів: відношення до корпоративної власності (конфлікти власників, конфлікти інтересів); форма реалізації (помірковані, агресивні);

- визначення особливостей управління власністю та здійснення управлінського контролю;

- уточнення терміну «організаційно-економічний механізм управління корпорацією» як функціонально-цільової схеми взаємодії функціональної підсистеми, підсистеми забезпечення, регулювання та цільової орієнтації, комплекс яких спрямовано на досягнення цілей підприємства а діяльність проявляється у сукупності економічних принципів, методів, функцій, форм, інструментів, важелів, норм і нормативів, в результаті дії яких відбувається формування економічних відносин, забезпечення інтересів зацікавлених сторін, їх корпоративні права та формуються оптимальні бізнес-процеси із врахуванням умов зовнішнього середовища.

- суб'єктно-об'єктна модель корпоративного управління, яка побудована на авторському підході до визначення та співвідношення елементів організаційно-економічного механізму управління корпорацією;

- теоретичний підхід до визначення ефективності використання капіталу через фінансову складову вартості капіталу шляхом здійснення аналізу чотирьох груп показників, які відображають ефективність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;

- теорія агентських витрат у частині визначення структури агентських витрат та елементів корпоративного управління в контексті управління агентськими витратами за елементами внутрішнього та зовнішнього середовища управління корпорацією.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення наукового дослідження, одержані автором, створюють теоретичну базу для розвитку теорії корпоративного управління. Запропоновані теоретико-методичні підходи можуть використовуватись у діяльності корпорацій для визначення ефективності корпоративного управління та напрямів стратегічного розвитку корпорацій. Основні результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльність таких підприємств: ПАТ «Вінницький олійножировий комбінат» (акт впровадження № 3/235 від 26. 10.2015 р.), ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика» (акт впровадження № 224/4 від 09.12.2015 р.), ПрАТ «Літинський молочний завод» (акт впровадження № 12/175/1 від 18.11.2015 р.), ТОВ «Хмільницьке» (акт впровадження № 13/132 від 18.11.2015 р.), ТОВ «Тульчинм'ясо» (акт впровадження № 4/229 від 16.11.2015 р.), ТОВ «Агрона Фрут Україна» (акт впровадження № 3/168 від 14.10.2015 р.) та філія «Птахокомплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» (акт впровадження № 1324 від 15.12.2015 р.). Також результати дисертаційної роботи розглянуті Департаментом регіонального економічного розвитку Вінницької обласної держадміністрації і рекомендовані до впровадження при розробці комплексної програми розвитку області до 2020 року (довідка №3303/1-1 від 15.12.2015 р.).

Окремі теоретичні положення і практичні висновки дисертації використовуються при підготовці бакалаврів та магістрів у навчальному процесі Вінницького фінансово-економічного університету (довідка № 95 від 27.08.2015 р.) та Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ (довідка № 01.01.44/2865 від 03.12.2015 р) при викладанні дисциплін «Корпоративне управління», «Економіка підприємства», «Менеджмент», «Публічне адміністрування», «Підприємництво» та «Фінансовий менеджмент».

Апробація результатів дисертації. Основні одержані результати дисертаційної роботи пройшли апробацію на конференціях різного рівня: міжнародних, всеукраїнських, регіональних. На міжнародних науково-практичних конференціях: «Сучасні проблеми менеджменту» (2012 р.), «Економічне зростання національного господарства» (2013 р.), «Менеджмент і логістика – перспективні напрямки розвитку економіки країн СНД» (2013 р.), «Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах» (2014 р.), «Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки» (2014 р.), «Проблеми трансформації європейських стандартів в регіональну економіку і

соціальну сферу України» (2014 р.), «Методологічні та управлінські аспекти соціально-економічної сфери» (2014 р.), «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (2015 р.), «Нова модель регіонального економічного зростання: науково-теоретичні проблеми і механізм реалізації» (2015 р.), «Розвиток фінансово-економічного становища на різних рівнях управління: підприємство, регіон, держава» (2015 р.), «Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд» (2015 р.), «Структурні трансформації національних економік в глобальному вимір» (2015 р.), «Економічна безпека країни: загрози та виклики в умовах глобалізації» (2015 р.), «Сучасні наукові погляди на економічний розвиток України: теорія та пропозиції» (2015 р.), «Актуальні питання соціально-економічного розвитку держави, регіону та підприємства» (2015 р.), «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку: регіональні особливості та світові тенденції» (2015 р.), «Інноваційна економіка: макро-, мізо- та мікрорівні» (2015 р.), «Фактори сталого розвитку сучасної держави в умовах інноваційної економіки» (2015 р.), «Економіка, менеджмент та фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку» (2015 р.), «Міжнародні економічні відносини на сучасному етапі: проблеми та розвиток» (2016 р.), «Наукові економічні дослідження: теорії та пропозиції» (2016 р.), «Economic Development Strategy in Terms of European Integration» (2016 р.), «Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України» (2016 р.), «Освіта і наука у вимірах ХХІ століття» (2016 р.); Всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Менеджмент ХХІ століття: сучасні моделі, стратегії, технології» (2015 р.), «Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих (2016 р.); Регіональних науково-практичних конференціях: «Управлінські та фінансові аспекти сучасної економіки – 2012» (2012 р.), «Перспективи розвитку регіональної економіки, права та менеджменту» (2015 р.).

Публікації. Результати дисертаційної роботи висвітлені у 74 наукових працях загальним обсягом авторського матеріалу 51,2 друк. арк., у т.ч. у одноосібній монографії загальним обсягом 11,9 д.а. та 3 колективних монографіях (13,0 д.а.). Здобувач має 23 статті у фахових виданнях, у тому числі 11 статей у журналах, які включені до міжнародних наукометричних баз та 47 – в інших наукових виданнях та матеріалах конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний зміст дисертації викладено на 400 сторінках, список використаних джерел включає 265 найменувань на 27 сторінках. Дисертація містить 109 таблиць та 58 рисунків в основному тексті та 15 додатків на 66 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано мету та завдання, зазначено зв'язок роботи із науковими темами, визначено об'єкт та предмет дослідження, розкрито наукову новизну і практичну цінність отриманих автором результатів.

Розділ 1. Теорія корпоративного управління. В розділі розглянуто еволюцію корпоративної форми бізнесу. Аналіз наукових публікацій дозволив

зробити висновок, що корпоративне управління розглядається з багатьох точок зору, узагальнення яких зводиться до наступних поглядів на корпоративне управління: процес, що спрямований на задоволення інтересів власників; забезпечення балансу економічних та соціальних цілей, що проявляється у встановленні балансу інтересів між суспільними та індивідуальними інтересами; дії менеджменту, пов'язані із забезпеченням управлінських дій щодо досягнення визначених цілей розвитку корпорації; врегулювання взаємовідносин між зацікавленими особами; механізм функціонування компанії.

В роботі корпоративне управління розглядається як система, що об'єднує чотири блоки: права акціонерів, органи управління, соціальну відповідальність бізнесу та розкриття інформації.

Представлено дослідження етапів становлення корпоративного управління та здійснено порівняння підходів корпоративного управління з внутрішньою та зовнішньою орієнтацією. Розглянуто моделі корпоративного управління та теорії корпоративного управління, етапи їх становлення. Подано характеристику теорій управління, які лежать в основі сучасної теорії корпоративного управління через задачі, що розв'язуються, та моделі, що використовуються: агентська теорія, теорія стейкхолдерів, управлінська теорія, організаційна теорія.

Наведено характеристики моделей корпоративного управління з ідентифікацією ключових учасників, із зазначенням основних характеристик кожної моделі, особливостей органів управління, переваг та недоліків. Це дало можливість сформулювати особливості розвитку української моделі корпоративного управління.

Запропоноване авторське визначення корпоративного управління. Визначено та охарактеризовано види внутрішньокорпоративних і міжкорпоративних відносин та їх елементи. Впорядкована класифікація корпоративних відносин за наступними класифікаційними ознаками: залежно від цілей корпоратизації, залежно від предмету корпоратизації, залежно від характеру оформлення корпорації, за ініціативою участі у корпоративних відносинах, за формою участі у корпоративних відносинах, за якісним складом учасників корпоративних відносин, залежно від кордонів взаємодії учасників, за видом корпоративного контролю, за національною приналежністю, за видом статутного капіталу, за характером входження до складу учасників, за ступенем залежності від учасників, за організаційними принципами.

Для забезпечення ефективного процесу управління корпораціями автором пропонується визначення такої класифікаційної ознаки форми корпоративних відносин, як напрям інтеграції учасників, відповідно до якого можна розглядати горизонтальні, вертикальні та вертикально-горизонтальні типи корпоративних відносин.

Визначені ознаки корпорацій, принципи корпоративного управління та правові засади функціонування корпоративного сектору в Україні.

Автором запропонована система корпоративного управління, яка будується на визначенні взаємозв'язків між окремими її складовими (рис.1).

Рис. 1. Складові системи корпоративного управління

Ефективність діяльності корпорацій знижується корпоративними конфліктами, причини та типи яких досліджені в роботі. Виходячи із визначення корпоративного конфлікту зроблено висновок щодо суб'єктів корпоративних конфліктів та причин корпоративних конфліктів. У площині корпоративних відносин лежать три види конфліктів: 1) протистояння між менеджерами і акціонерами; 2) протистояння між контролюючими і міноритарними акціонерами; 3) протистояння між компанією (акціонерами як групою) та зовнішніми групами, такими як кредитори і наймані працівники. Корпоративний конфлікт за своїми загрозами і наслідками для бізнесу завжди більш важкий і має глибші наслідки, ніж будь-який інший господарський або міжособистісний.

Автором проведена деталізація конфліктів, визначені учасники конфліктів, проведено аналіз мотивів, що призводять до них, форми реалізації та поле конфліктів між різними групами учасників корпоративних відносин. Узагальнення підходів до визначення корпоративних конфліктів дало можливість автору визначити площини, в яких лежать причини виникнення корпоративних конфліктів, учасниками яких є власники: поточне управління, стратегічне управління та контроль (рис. 2).

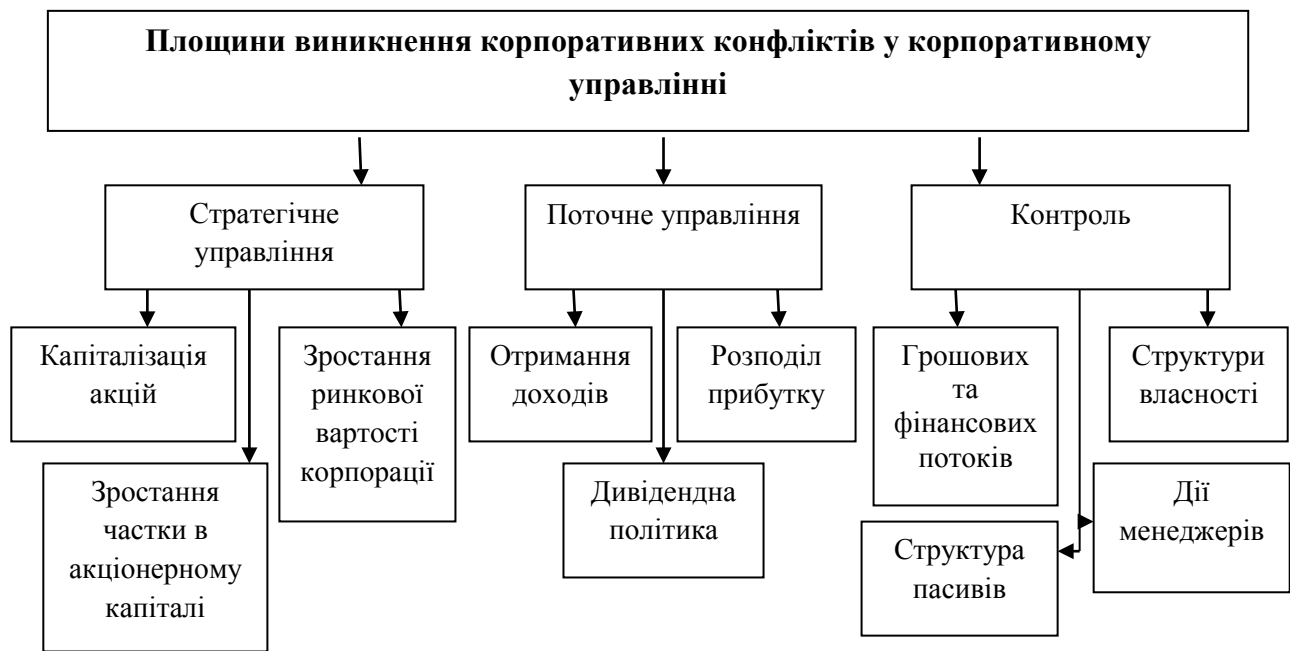

Рис. 2. Площини виникнення корпоративних конфліктів за участю власників

Узагальнення підходів до визначення видів конфліктів за класифікаційними ознаками дозволило розширити перелік критеріїв класифікаційних ознак та видів корпоративних конфліктів: відношення до корпоративної власності (конфлікти власників, конфлікти інтересів); форма реалізації (помірковані, агресивні).

Для захисту інтересів акціонерів та інвесторів у разі попередження конфліктів визначено механізми забезпечення їх прав для підсилення контролю в компанії. Оскільки однією із причин виникнення корпоративних конфліктів виступає якість корпоративного управління, то підвищення ефективності корпоративного управління розглядається як чинник зменшення конфліктності в корпораціях. Для розуміння механізмів розвитку конфліктів автором ідентифіковані учасники, мотиви, форми реалізації та поле конфліктів. Це дозволить підвищити якість корпоративного управління та створити передумови зниження конфліктних ситуацій в корпораціях.

Розділ 2. Управління корпоративною власністю. Проведений автором порівняльний аналіз існуючих моделей організації управління корпоративними структурами дозволив виділити чотири еволюційні підходи до організації структури корпоративного управління: централізоване управління (1900-1950 рр.), децентралізоване управління (1950-1980 рр.); розподілене, координаційне управління (з 1980-х років до теперішнього часу); інтелектуальне, агенто-орієнтоване управління (2015-2040 рр.) і представити зміст кожної із них.

Підходи до організації управління корпораціями описано через принципи організації бізнес-процесу, структуру управління, форму інтеграції, бізнес-моделі, реакцію на зміни навколишнього середовища, конкурентні переваги, мотивацію персоналу, фактори розвитку. В роботі визначені особливості управління власністю і здійснення управлінського контролю в корпорації (табл. 1).

Таблиця 1

Особливості управління власністю і управлінського контролю в корпорації

Управління власністю	Управлінський контроль
Право власності на частку (пай) у статутному фонді (капіталі) юридичної особи.	Розробка норм та процедур взаємовідносин власників і їх впливу на менеджмент підприємства.
Право на управління корпорацією в межах кількості отриманих акцій.	Державні органи створюють норми і правила корпоративного контролю, відповідальність суб'єктів корпоративного бізнесу.
Право на отримання відповідної частки прибутку в межах кількості отриманих акцій.	Проведення загальних зборів і прийняття ними рішень.
Отримання інформації про управлінську, економічну і фінансову діяльність.	Визначення органів нагляду за діяльністю менеджерів у періоди між зборами.
Право на частку активів у разі ліквідації організації відповідно до чинного законодавства.	Визначення компетенцій укладання угод з різними вартісними величинами.
Прагнення підвищення курсової ціни акцій корпорації.	Оптимізація ступеня узгодженості інтересів суб'єктів корпоративного управління.
Власники корпоративних прав можуть позбутись їх у разі неефективного корпоративного управління.	Розроблення і узгодження з власниками приписів поведінки персоналу, оплати посадових осіб, формування фондів та виплати дивідендів, майнових угод, інших напрямів корпоративної та виробничої діяльності.
Ринки продукції є чіткими індикаторами правильності корпоративної стратегії і тактики фірми, а також призводять до ліквідації неефективно діючих структур.	Збалансування конфлікту інтересів між окремими менеджерами і директорами.
Фінансові ринки, у свою чергу, є показниками через котирування цінних паперів корпорації.	Відповідальність директорів перед акціонерами.
Громадські організації, засоби масової інформації впливають на корпоративну стратегію та тактику.	Розроблення структури планових показників, бюджетів і заохочень для всіх рівнів зацікавлених сторін.

Розглянуто управління корпоративними правами (майнові та організаційні) та корпоративною власністю. Представлено результати порівняльного аналізу трактування корпоративних прав законодавством України. Визначено об'єкти корпоративних прав, принципи, визначено особливості використання аутсайдерської та інсайдерської систем корпоративного управління.

Автором запропоновано формалізований підхід до управління корпоративною власністю (рис. 3).

В роботі проведено визначення зацікавлених сторін корпорації, їх інтересів і наведено перелік документів, що регламентують правила взаємовідносин. Визначено особливості корпоративного управління, переваги та недоліки залежно від ступеня делегування повноважень.

Визначено стратегічну (зростання вартості корпоративної власності) та тактичні (оптимізацію фінансових показників діяльності корпорації; регулювання рівня рентабельності; регулювання показників діяльності залежно

від ринкової кон'юнктури; регулювання обсягів пропозиції; підвищення мотивованості персоналу; регулювання вторинного ринку корпоративних цінних паперів) цілі управління корпоративною власністю.

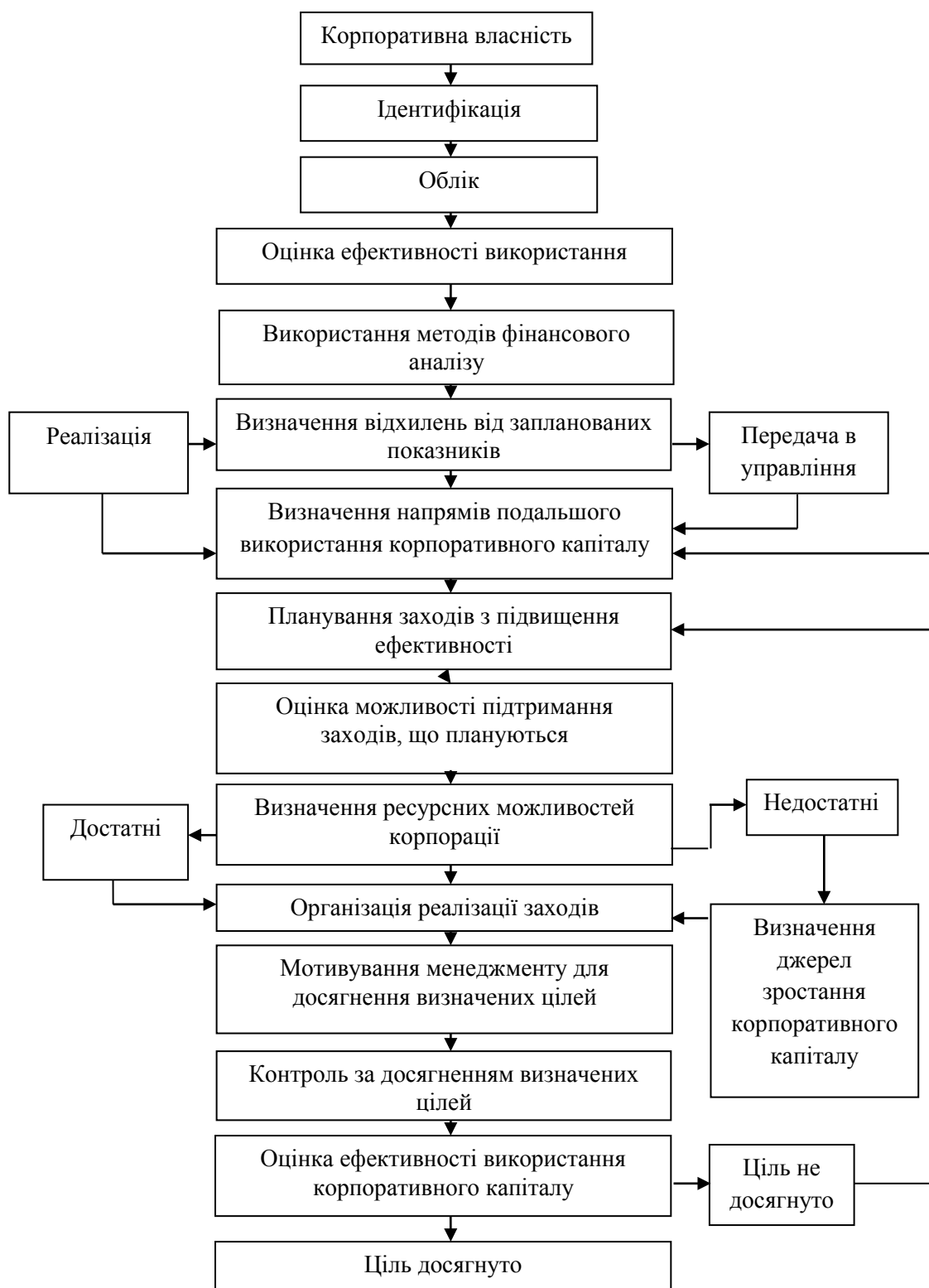

Рис. 3. Процес управління корпоративною власністю

Зроблено висновок, що на стадії створення корпорації права власності визначаються обсягами вкладення капіталу, визначеного еквівалентно до його вартості у грошовій формі. В той же час збереження та зростання вартості акціонерного капіталу залежить від якості управління ним (рис. 4).

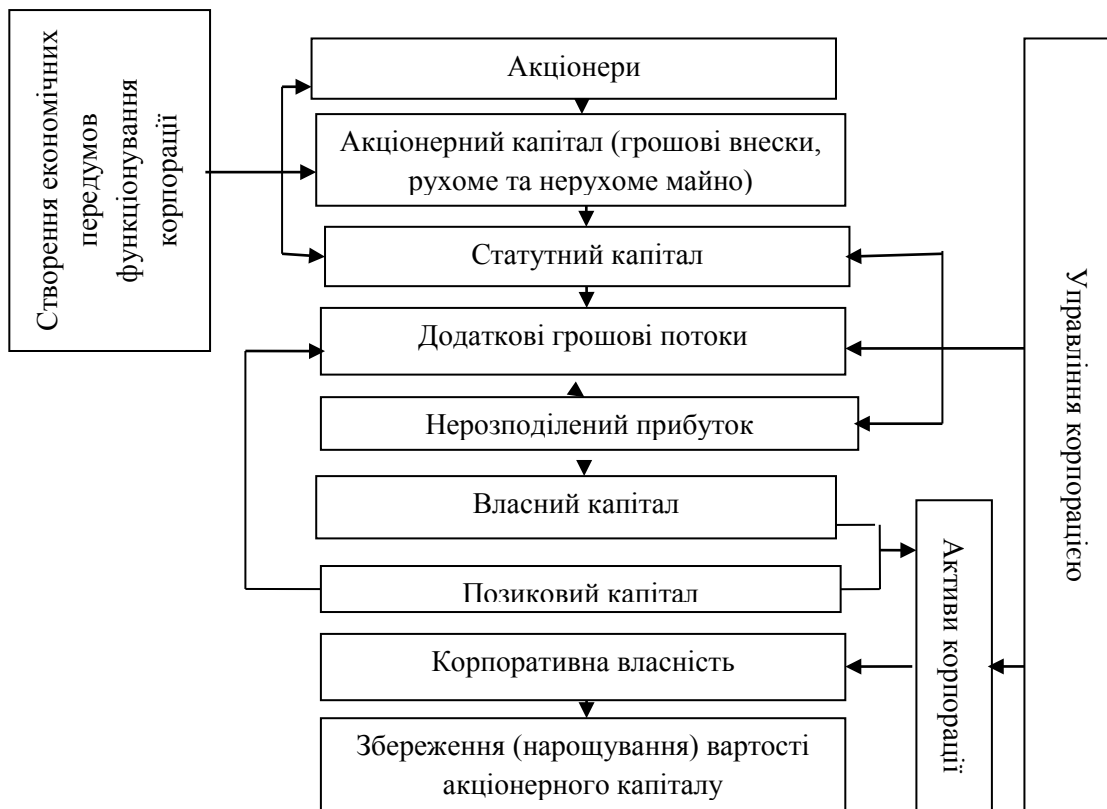

Рис. 4. Процес створення та нарощування вартості акціонерного капіталу в процесі управління корпорацією

Одним із напрямів підвищення ефективності корпоративного управління може бути підвищення ефективності управління принципал-агент конфліктами, основними задачами якого є: удосконалення системи захисту прав та законних інтересів акціонерів та забезпечення рівноправності акціонерів; удосконалення системи розкриття інформації та забезпечення прозорості діяльності товариств; розмежування повноважень між органами управління товариства та ін. Охарактеризоване рейдерство та визначено його види як варіант розвитку корпоративних конфліктів. Узагальнення точок зору науковців засвідчило, що корпоративні конфлікти проявляються через ненавмисне порушення норм законодавства; боротьбу за владу – поглинання і витиснення; тактичні конфлікти – розподіл дивідендів і нерозподіленого прибутку; конфлікти з вищим менеджментом; створення несприятливого іміджу або зниження конкурентоспроможності; конкурентний шантаж (грінмейл).

Розділ 3. Організаційно-економічний механізм управління корпорацією. Функціонування будь-якої системи управління ґрунтується на формуванні і використанні відповідних механізмів, серед яких чільне місце посідає організаційно-економічний механізм управління, що зазнає суттєвих трансформацій в умовах становлення інституту приватної власності.

За результатами монографічних досліджень, проведених на основі 53-х визначень економічного і організаційно-економічного механізму управління при використанні лінгвістичного методу доведено, що організаційно-економічний механізм найчастіше розкривається за допомогою визначення сутності управління із використанням понять «система», «структура» і «сукупність» у 56,6%, 17% та 17% визначень, відповідно.

Узагальнюючи підходи науковців зазначено, що найбільш часто організаційно-економічний механізм управління визначається через методи (56,6% визначень), цілі (49,1%), ефективність (30,2%), важелі (28,3%), форми (26,4%), функції (24,5%), результати (24,5%), інструменти (18,9%) управління.

Узагальнення досліджуваних літературних джерел дозволило сформулювати зміст організаційно-економічного механізму управління корпорацією (рис. 5).

Організаційно-економічний механізм управління корпорацією					
Складові організаційно-економічного механізму управління корпорацією:					
Організаційний механізм:			Економічний механізм:		
Сукупність логічних взаємовідносин рівнів управління і функціональних галузей, що побудовані в такій формі, яка дозволяє найбільш ефективно досягати цілей організації враховуючи інтереси стейкхолдерів та забезпечуючи розробку та практичну реалізацію правил взаємодії учасників корпоративних відносин та проектування системи органів управління з урахуванням вимог стандартів та потреб стейкхолдерів.			Сукупність економічних важелів, стимулів, способів та методів цілеспрямованого впливу на об'єкт управління для створення сприятливих умов функціонування та розвитку бізнесу на основі формування і перерозподілу ресурсів і прибутку і забезпечення на цій основі інтересів усіх суб'єктів і розвиток виробничих відносин у корпорації.		
Підсистеми організаційно-економічного механізму управління корпорацією:					
Підсистема ресурсного забезпечення:	Функціональна підсистема:	Підсистема правового регулювання:		Цільова підсистема:	
Сировино-матеріальне, кадрове, нормативно-методичне, наукове, технічне, інформаційне забезпечення управління корпорацією	планування, організація, мотивація, контроль, регулювання на рівні організації і на рівні корпоративних прав	норми і правила правового регулювання фінансового ринку, ринку рейтингових послуг, системи банкрутств, ринку корпоративного контролю; ринку праці; державні інститути та політичне середовище		цілі й основні результати діяльності підприємства, критерії вибору й оцінювання досягнення певних цілей і результатів діяльності підприємства, в тому числі і індивідуальні цілі всіх зацікавлених сторін	
Елементи управління корпорацією:					
Принципи	Методи	Функції	Моделі	Інструменти	Важелі
Основні вихідні положення, які характеризують корпоративне управління і мають істотне значення для розуміння механізму. Вони проявляються на всіх рівнях системи визначають її організаційні основи, характер діяльності відповідних суб'єктів управління і сутність їх взаємодії із об'єктом управління	Прийоми і способи управління, які мають в своїй основі виконання економічних законів, економічних інтересів і показників	Набір дій, їх сукупність з керівництва людьми і виробництвом з метою досягнення запланованих результатів, види впливів на об'єкт управління	Система управління визначеного типу, яка являє собою визначений склад органів управління корпорацією з особливими взаємозв'язками, визначеною звітністю, в якій втілюється визначений перелік повноважень і відповідальності	Комплекс статистичних підходів до управління, які дозволяють здійснити аналіз кількісних і якісних даних і застосовуються для перетворення вимог управління для забезпечення найкращого результату	Регулятивні інструменти управління економікою, включають систему цін і тарифів, фінансово-кредитні операції, податки тощо
Суб'єкти управління			Об'єкти управління		
Акціонери, рада директорів, правління, кредитори, Найнятий персонал (службовці і інший персонал), постачальники, споживачі, місцеві органи, держава			Корпоративні права Корпорація як організація		

Рис. 5. Зміст організаційно-економічного механізму управління корпорацією

Організаційно-економічний механізм управління корпорацією – це функціонально-цільова схема взаємодії функціональної підсистеми, підсистеми забезпечення, регулювання та цільової орієнтації, комплекс яких спрямовано на досягнення цілей підприємства а діяльність проявляється у сукупності економічних принципів, методів, функцій, форм, інструментів, важелів, норм і

нормативів, у результаті дії яких відбувається формування економічних відносин, забезпечення інтересів зацікавлених сторін, їх корпоративних прав і формуються оптимальні бізнес-процеси із врахуванням умов зовнішнього середовища. Узагальнення представлених точок зору дозволило запропонувати систему загальних (системних, організаційно-структурних), стратегічних, тактичних та специфічних (корпоративного управління) принципів управління.

В роботі запропонована суб'єктно-об'єктна модель корпоративного управління, яка дозволяє забезпечити досягнення організаційних цілей та цільових критеріїв розвитку корпорації (рис. 6). В основу моделі покладено авторський підхід до визначення організаційно-економічного механізму.

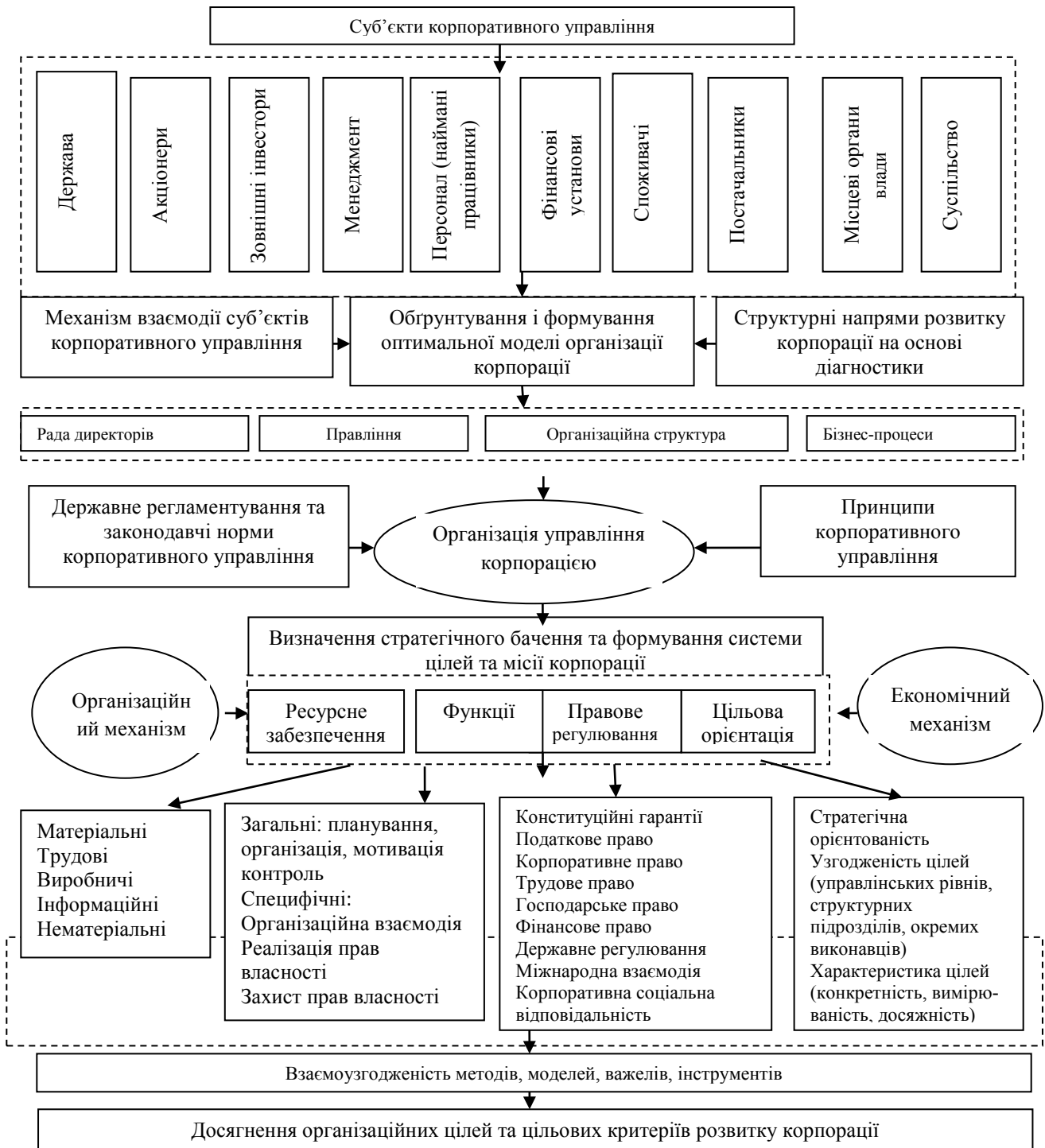

Рис. 6. Модель корпоративного управління

В роботі представлено функції корпоративного управління. Зроблено висновок, що поділ функцій управління корпорацією на загальні та специфічні є умовним, оскільки вони тісно переплітаються, взаємно проникаючи і доповнюючи одна одну. При цьому загальні функції управління наявні у кожній специфічній функції управління корпорацією, а сутність кожної загальної функції визначається специфікою завдань, які розв'язуються в межах відповідної специфічної функції управління корпорацією.

В роботі визначено інструменти системи корпоративного управління, зміст яких визначається специфікою корпоративних відносин і корпоративної взаємодії. Поєднання запропонованих етапів та інструментів корпоративного управління дозволяє розглянути процес формування організаційно-економічного механізму управління корпорацією на рівні ресурсного і функціонального забезпечення (рис.7).

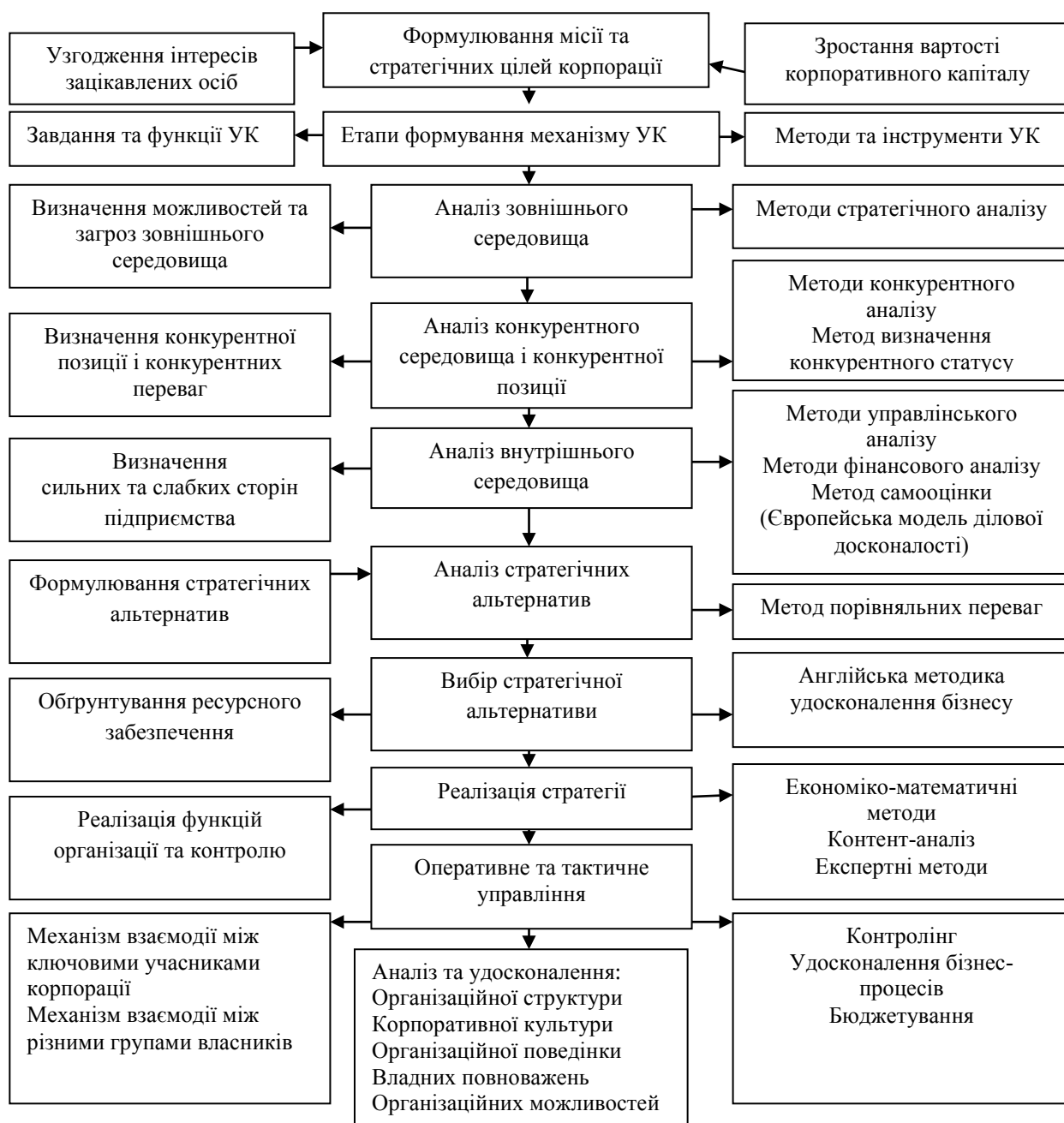

Рис. 7. Етапи, методи та інструменти управління корпорацією

Для впливу на економічні процеси окремих корпорацій важелі управління розглядаються як регулятивні інструменти управління економікою, які включають систему цін і тарифів, фінансово-кредитні операції, податки тощо.

Розділ 4. Корпоративна взаємодія як чинник підвищення ефективності корпоративного управління в харчовій промисловості. Однією із складових зовнішнього середовища, що здійснює вплив на якість корпоративного управління, є фондовий ринок, обсяг торгів на ринку цінних паперів і його зміни на фінансовому ринку України (табл. 2).

Таблиця 2

Обсяг торгів на ринку цінних паперів України, млрд. грн.

Показники	2010	2011	2012	2013	2014
ВВП	1082,57	1302,08	1411,24	1454,93	1566,73
Обсяг торгів на біржовому ринку	131,29	235,44	263,67	463,43	619,7
% до попереднього року	-	179,3	112,0	175,8	133,7
Обсяг торгів на позабіржовому ринку	1410,09	1935,66	2267,2	1213,54	1712,25
% до попереднього року	-	137,3	117,1	53,5	141,1
Ринок загалом	1541,38	2171,1	2530,87	1676,97	2331,95
% до попереднього року	-	140,9	116,6	66,3	139,1
Питома вага біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів, %	8,5	10,8	10,4	27,6	26,6
Відношення обсягу торгів цінних паперів до ВВП, %	142,4	166,7	179,3	115,3	148,8
Відношення обсягу торгів цінних паперів на біржовому ринку до ВВП, %	12,1	18,1	18,7	31,9	39,6

Із 10 функціонуючих фондових бірж в Україні лише дві – «ПФТС» та «Перспектива» відзначилися істотними обсягами торгів, контролюючи більше 94,62% вартості біржових контрактів. Структура операцій організаторів торгів за видами цінних паперів погіршилась. Так, частка акцій у структурі операцій складала у 2014 р. лише 4,2%, тоді як у 2009 р. цей показник складав 37,6%.

Загальна тенденція реєстрації акцій в Україні за останні 5 років мала хвилеподібну тенденцію. Обсяг зареєстрованих акцій склав 144,35 млрд. грн. У структурі торгів акціями на ринку цінних паперів у 2014 р. питома вага позабіржових торгів склала 94,1%. В структурі зареєстрованих Комісією випусків акцій у 2014 р. на переробну промисловість припадало 69%, і це була найбільша частка, на другому місці сільське господарство із часткою 26%. Питома вага обсягів торгів акціями в загальному обсязі торгів ринку у 2014 р. становила 17,8%, що майже удвічі менше ніж у 2010 році.

Для аналізу фондового ринку використано фундаментальний і технічний аналізи, які найбільш адекватно описують сформовану на ринку ситуацію і дозволяють зробити найбільш точний прогноз. В Україні дієвими є декілька індексів, що характеризують стан фондового ринку: PFTS Index (або ПФТС), KP-Dragon Index, PFTS-Cbonds, PFTS-Cbonds/TR та ін. При чому, PFTS Index вважається базовим, на його основі так само розраховується KP-Dragon Index.

В роботі проаналізовано динаміку ВВП України, виробництва продукції промисловості, переробної промисловості і харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів та кількість акціонерних товариств за 2010-2014 pp. (рис.8).

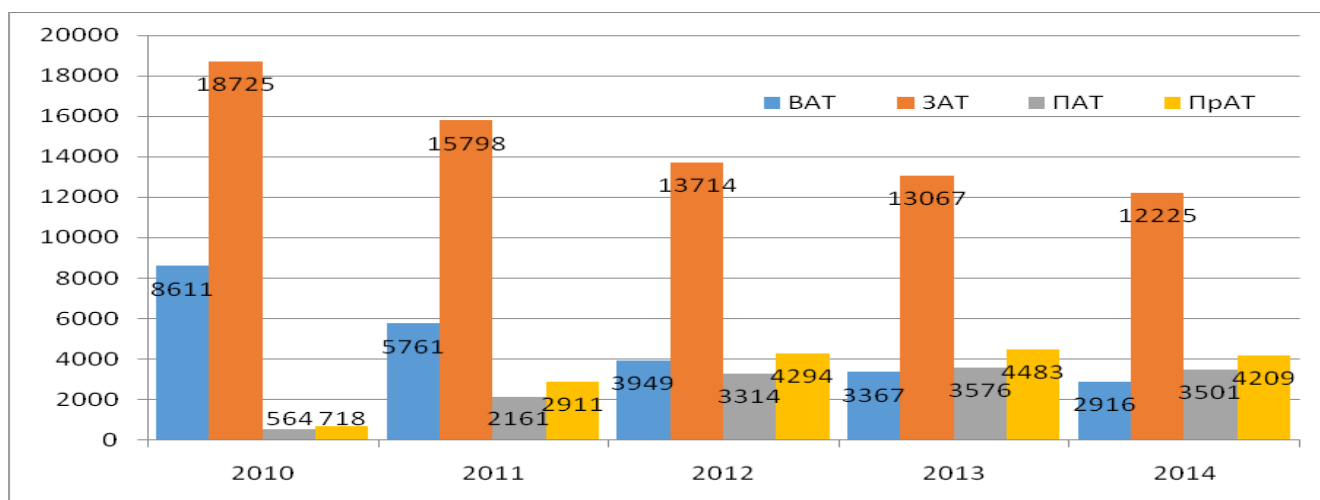

Рис. 8. Динаміка кількості акціонерних товариств

Проведено аналіз складу акціонерів. Визначено, що акціонерів, які володіють менше 10% акцій, у складі наглядової ради було 43,47% у 2013 р.

Стратегія формування капіталу починається із вибору корпорацією ділової стратегії, яка націлюється на максимізацію її ринкової вартості. Будь-яка стратегія може реалізовуватись через інвестиційну діяльність, яка повинна забезпечити рух корпорації, а рішення про фінансування повинні забезпечити залучення необхідних ресурсів для зростання капіталізації корпорації. Таким чином, ефективна стратегія формування капіталу повинна вирішити головну задачу фінансового менеджменту корпорації – забезпечення довгострокового зростання компанії. Корпоративна стратегія управління капіталом повинна відповідати рівню ризику, який склався для ділових операцій в корпорації, і забезпечити кошти, необхідні для реалізації корпоративних планів розвитку. В роботі визначено переваги і недоліки показників, які використовуються для визначення ефективності управління фінансовим капіталом. Узагальнення результатів дослідження груп показників аналізу ефективності використання капіталу засвідчило, що фінансові складові вартості капіталу корпорації умовно можна поділити на чотири групи: показники, які відображають стратегічну ефективність компанії; показники, які відображають ефективність операційної діяльності; показники, які відображають ефективність інвестиційної діяльності; показники, які відображають ефективність фінансової діяльності (рис. 9).

Фінансові складові вартості (ефективності) капіталу корпорації			
Стратегічна ефективність компанії	Ефективність операційної діяльності	Ефективність інвестиційної діяльності	Ефективність фінансової діяльності
Економічна додана вартість	Витрати на одну гривню реалізованої продукції; продуктивність праці; рентабельність операційної діяльності	Рентабельність інвестиційної діяльності	Рентабельність продаж; рентабельність власного капіталу; рентабельність продукції; оборотність обігових коштів

Рис. 9. Фінансові складові вартості капіталу корпорації залежно від видів діяльності

Запропоновано методичний підхід до оцінки узагальненого рейтингу факторів фінансової вартості капіталу, який включає:

- визначення головного показника з точки зору визначення фінансової вартості капіталу компанії: EVA (економічна додана вартість);
- визначення показників - ключових факторів впливу на фінансову вартість капіталу компанії;
- визначення чутливості головного показника фінансової вартості капіталу до ключових факторів впливу на нього;
- визначення потенціалу покращення фактору;
- визначення коефіцієнту варіації фактору;
- оцінку змінюваності EVA під впливом різних факторів фінансової вартості капіталу як добуток потенціалу покращення фактору і його коефіцієнта варіації;
- визначення рейтингу стратегічної значимості показників фінансової вартості капіталу;
- визначення узагальненого рейтингу факторів фінансової вартості капіталу як добуток коефіцієнта чутливості, рейтингу стратегічної значимості і суми потенціалу покращення з коефіцієнтом варіації.

Зміна концепції управління корпорацією в результаті впровадження системи збалансованих показників передбачає перехід від оцінювання можливостей розвитку як результату покращення фінансових показників до забезпечення досягнення стратегічних цілей корпорації через взаємоув'язку складових системи управління. Для забезпечення ефективності корпоративного управління встановлено взаємозв'язок між групами показників, які впливають на створення економічної доданої вартості і стратегічний розвиток компанії (табл. 3).

Таблиця 3

Взаємозв'язок між показниками, які впливають на створення економічної доданої вартості і стратегічний розвиток компанії

Показники, які впливають на економічну додану вартість (EVA)	Показники, які впливають на економічну додану вартість в збалансованій системі показників
1. Група показників для оцінки фінансової складової капіталу: виручка від реалізації, собівартість продукції, амортизаційні відрахування, прямі і непрямі витрати, процентні платежі за кредитами, частка позикового і власного капіталу, дебіторська і кредиторська заборгованість, доходи від основної діяльності і додаткових послуг, ризикова премія, ринкова ставка проценту на позиковий капітал, структура витрат, сума сплачених податків, проценти за лізинговими операціями	1. Фінанси: виручка від реалізації, собівартість продукції, загальновиробничі витрати, процент позикового капіталу, рентабельність власного капіталу, ризикова премія підприємства, сума сплачених податків, структура капіталу, активи підприємства
2. Група паузників для оцінки інтелектуальної складової капіталу: середній розмір поставок споживачу, ранжирування споживачів, середній строк дії патентів, доля ринку, індекс задоволення споживачів, зростання продуктивності праці оборотність матеріальних запасів, шкода зовнішньому середовищу, затрати на дослідження і розробки, інвестиції в дослідження нових ринків, кількість раціоналізаторських пропозицій, індекс задоволення працівників, темпи розвитку ринку	2. Відношення зі споживачем: доля ринку, ранжирування споживачів, індекс задоволення споживачів, зміна відпускних цін, темпи розвитку ринку, кількість втрачених споживачів,

3. Група показників, які впливають на операційну діяльність підприємства: рентабельність власного капіталу, оборотність оборотних засобів, собівартість на одного працівника, оборотність запасів, рентабельність інвестиційного капіталу, ринкова вартість акцій, темпи зростання прибутку, виручки, активів	3. Організація бізнес-процесів компанії: Затримки в постачанні, середня кількість днів дебіторської заборгованості, виробничі травми, зниження часу на одну технологічну операцію, середній час прийняття рішень, комп'ютеризація виробництва.
	4. Розвиток і навчання персоналу: плинність кадрів, середній стаж роботи на підприємстві, середній вік персоналу, кількість раціоналізаторських пропозицій, кількість зареєстрованих патентів, інвестиції в освоєння нових ринків

Забезпечення ефективності корпоративного управління можливо шляхом покращення комунікацій між функціями корпоративного управління і корпоративним менеджментом. Загальний погляд на систему комунікацій між функціями корпоративного управління і корпоративного менеджменту представлений на рис. 10.

Рис. 10 . Система комунікації між функціями корпоративного управління і корпоративного менеджменту

Проект організаційних перетворень при відході власника від управління і залучення до корпоративного управління найманого управлінського персоналу, запропоновано розглядати як процес, що складається із п'яти послідовних етапів: прийняття рішення про планову передачу управління; підготовка організації до управління найнятим менеджером; пошук менеджера; передача управління; управління найнятим менеджером. Для кожного етапу визначено зміст та основні характеристики (табл. 4).

Таблиця 4

Процес організаційних перетворень щодо переходу функцій управління від власника до найнятого менеджера

Назва етапу	Сутність етапу
1. Прийняття рішення про планову передачу управління	Вибір альтернативного варіанту подальшого розвитку бізнесу: продаж, партнерство, продовження управління, передача управління найнятому менеджеру. Дослідження існуючого досвіду. Остаточне прийняття рішення.
2. Підготовка організації до управління найнятим менеджером	Формалізація (опис) і детальне документування елементів бізнес-моделі, корпоративної культури, складових корпоративного задуму дозволяють власнику підготуватись до ефективної постановки задачі і до ефективного контролю роботи керівника. Формалізація може здійснюватися як у формі бізнес-планування, так і у формі документування організаційних структур, правил і процедур.
3. Пошук менеджера	Узгодження сподівань власника, можливостей, які надіються ринком, спрямування на пошук і відбір кандидатур на посаду керівника, які найбільш відповідають очікуванням власника і вимогам бізнесу. Топ-менеджер завжди залучається для вирішення конкретних задач і досягнення узгоджених цілей: міжнародна експансія, диверсифікація активів, IPO, тощо. Оформлення трудового контракту закріпить домовленості між власником і найманим менеджером і захистить обох. Трудовий контракт повинен закріпити домовленості у вигляді конкретних планових завдань і механізм винагороди за досягнутий результат.
4. Передача управління	Найнятий менеджер повинен увійти в курс справ, засвоїти сформовану систему корпоративного менеджменту. Власник, в свою чергу, повинен засвоїти інструменти корпоративного управління і віддати управління залученому менеджеру. Налаштування систем корпоративного менеджменту і корпоративного управління.
5. Управління найнятим менеджером	Остаточний розподіл функцій управління корпорацією на функцію корпоративного управління, яку реалізує власник і на функцію корпоративного менеджменту, яку реалізує найнятий менеджер. Власник переходить від одноосібного операційного управління до систематичної взаємодії з найнятим менеджером.

В роботі запропонована структура агентських витрат: витрати моніторингу, витрати самообмеження, витрати розходження (табл. 5).

Таблиця 5

Елементи корпоративного управління в контексті управління агентськими витратами

Зовнішнє середовище управління корпорацією		Внутрішнє середовище управління корпорацією	
Елементи	Зміст управління	Зміст управління	Елементи
Ринок капіталу	Середня доходність і середній ризик ринку	Формує загальну стратегію розвитку корпорації	Рада директорів
Ринок праці	Попит і пропозиція на ринку праці	Мотивація в межах загальної стратегії розвитку	Менеджери
Інституційне середовище корпоративного управління	Нормативно-законодавче регулювання корпоративного сектору управління, процедури захисту прав акціонерів, механізми контролю зі сторони кредиторів	Прийняття управлінських рішень в межах зазначеної стратегії розвитку	Стратегічне управління
Структура акціонерного і фінансового капіталу	Попит і пропозиція на ринку капіталу, процентні ставки інвестування, витрати залучення капіталу в результаті падіння ліквідності акцій, моніторинг менеджерів зі сторони фондового ринку	Корпоративний контроль і аудит, стандарти розкриття інформації	Інформаційна взаємодія

Представлено характеристику цих витрат, визначено, існуючі підходи до вирішення агентського конфлікту, розглянуто механізми, що спонукають менеджерів діяти в інтересах акціонерів. Описано елементи корпоративного управління в контексті управління агентськими витратами через зміст управління для зовнішнього та внутрішнього середовища управління корпорацією.

Розділ 5. Оцінювання і стратегічне управління ефективністю діяльності корпорації. Розглянуто основні концепції організаційної ефективності: цільова концепція; системна концепція; концепція досягнення балансу інтересів; функціональна концепція; композиційна концепція; збалансована система показників (BSC); концепція EVA (Economic Value Added); концепція DEA (Data envelopment analysis) – аналіз оболонки даних; методика оцінки ефективності «процесно-орієнтований аналіз рентабельності» (ABPA - Activity-Based Performance Analysis) і запропоновано комбінування цих концепцій для оцінювання ефективності корпоративного управління. Для визначення ефективності розглянуто три основні групи показників, які є необхідними та достатніми при оцінці ефективності корпоративного управління:

1. Показники, що відображають ступінь дотримання в компанії принципів корпоративного управління.
2. Показники, що характеризують результати фінансово-господарської діяльності компанії.
3. Показники, що відображають ризики корпоративного управління.

Нами було розроблено комплекс складових ефективності управління корпорацією, який включає: фінансово-економічну, техніко-технологічну, трудову, партнерську, іміджево-брендову, адміністративну складові та складову корпоративного управління. Для кожної складової розроблена змістовна характеристика та визначені бізнес-індикатори для здійснення діагностики.

Виходячи із того, що ефективність управління корпорацією має якісний і кількісний рівень, запропоновано систему інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією, яка поділена на дві підсистеми: якісну і кількісну. Запропонована методологія здійснення інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією, побудована на об'єднанні лінгвістичного підходу для якісної оцінки управління та нечітко-множинного підходу для кількісної оцінки ефективності управління.

Запропонована система інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією дозволить створити передумови для визначення критичних точок розвитку та ідентифікації й усунення вад розвитку управління корпорацією.

Для вибору найбільш репрезентативних індикаторів для діагностики ефективності управління корпорацією визначаються такі, які чітко визначають існування всіх сигналів про ефективність управління корпорацією за окремими складовими, для чого розроблено індикатори оцінки окремо для кожної із них. Для визначення ефективності управління корпорацією повну множину ступенів ефективності пропонується розподілити на чотири нечітких підмножини: висока ефективність управління корпорацією; вище за середній рівень

ефективність управління корпорацією; середній рівень ефективності управління корпорацією; низький рівень ефективності управління корпорацією.

Рис.11. Система інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією

За результатами проведеного дослідження проводиться ідентифікація характеристик стану ефективності управління корпорацією згідно з кількісними та лінгвістичними оцінками шкали Харрінгтона (табл. 6).

Таблиця 6

Лінгвістичні та кількісні характеристики шкали Харрінгтона

Інтервали шкали Харрінгтона	Лінгвістичні оцінки шкали Харрінгтона	Лінгвістичні оцінки для діагностики станів ефективності управління корпорацією та її складових
(0,8-1]	Відмінно	Висока
(0,63-0,8]	Добре	Достатня
(0,37-0,63]	Задовільно	Задовільна
(0,2-0,37]	Погано	Низька
(0-0,2]	Незадовільно	Неприваблива

Після цього визначається значущість запропонованих складових для аналізу, вагові коефіцієнти значущості окремих складових системи оцінки ефективності управління корпорацією розраховують при використанні багатокритеріального матричного підходу, що передбачає попарне порівняння значущості та пріоритетності зазначених складових, після чого визначається вагомість показників та інтегральний рівень якісної оцінки ефективності управління корпорацією (I_{α}), який знаходиться за формулою:

$$I_{\text{я}} = \sum_{i=1}^8 I_i a_i,$$

де I_i – кількісна оцінка відповідної складової ефективності управління корпорацією за шкалою Харрінгтона; a_i – вагомість відповідної складової ефективності управління корпорацією; i – номер складової ефективності управління корпорацією, за якими її оцінюють.

Інтегральний рівень якісної оцінки ефективності управління корпорацією здійснюється за допомогою лінгвістичного підходу

Для використання методу оцінки ефективності управління корпорацією на засадах лінгвістичного підходу складаються лінгвістичні характеристики кожної складової запропонованої системи оцінки (табл. 7).

Таблиця 7

Лінгвістичні характеристики станів фінансово-економічної складової оцінки ефективності управління корпорацією

Інтервали шкали Харрінгтона, I_i	Лінгвістичні оцінки для діагностики станів ефективності управління корпорацією
(0,8-1]	Висока
(0,63-0,8]	Достатня
(0,37-0,63]	Задовільна
(0,2-0,37]	Низька
(0-0,2]	Неприваблива

Для використання методу оцінки ефективності управління корпорацією на засадах нечітко-множинного підходу складається перелік індикаторів для кожної складової запропонованої системи оцінки, визначаються інтервали та здійснюється ідентифікація значень індикаторів оцінки ефективності управління діяльністю корпорації кожної складової.

Узагальнена кількісна оцінка ефективності управління корпорацією на досліджуваних підприємствах за 2010-2014 роки представлена в табл. 8.

Таблиця 8

Узагальнена кількісна оцінка ефективності управління корпорацією на досліджуваних підприємствах

Досліджувані підприємства	Роки				
	2010	2011	2012	2013	2014
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	0,21	0,28	0,29	0,26	0,28
ПАТ «Літинський молочний завод»	0,21	0,14	0,21	0,37	0,23
ПАТ «Бершадьмолоко»	0,30	0,40	0,38	0,25	0,24
ПрАТ «Обухівський молочний завод»	0,28	0,26	0,31	0,17	0,33
ПАТ «Галактон»	0,21	0,19	0,25	0,27	0,29

Результати якісної узагальненої оцінки ефективності управління корпорацією з урахуванням вагомості складових на досліджуваних підприємствах за 2010-2014 роки показані в табл. 9. Такий аналіз дозволяє викрити ті проблеми, які потребують вирішення для забезпечення ефективного функціонування системи управління корпорацією, що виступає підґрунтям для прийняття обґрунтованих ефективних управлінських рішень.

Методичні засади діагностики розвитку корпорації побудовані на основі узагальнення динамічних тенденцій сукупності показників, в основу яких покладено непараметричні методи виявлення та вимірювання зав'язків, – методи рангової кореляції.

Таблиця 9

Якісна узагальнена оцінка ефективності управління корпорацією та її інтерпретація за шкалою Харрінгтона на засадах лінгвістичного підходу

Підприємство	2010	2011	2012	2013	2014
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	0,51	0,52	0,45	0,52	0,47
Лінгвістичні оцінки для діагностики станів	задовільна				
ПАТ «Літинський молочний завод»	0,39	0,38	0,34	0,36	0,36
Лінгвістичні оцінки для діагностики станів	задовільна		низька		
ПАТ «Бершадьмолоко»	0,53	0,55	0,59	0,61	0,63
Лінгвістичні оцінки для діагностики станів	задовільна				
ПрАТ «Обухівський молочний завод»	0,40	0,48	0,48	0,42	0,49
Лінгвістичні оцінки для діагностики станів	задовільна				
ПАТ «Галактон»	0,49	0,5	0,49	0,52	0,43
Лінгвістичні оцінки для діагностики станів	задовільна				

На підставі обраних методів визначається й обґрунтовується динамічний критерій, тобто рейтинг співвідношень темпів приросту ключових індикаторів функціонування підприємства, які в подальшому дозволять за допомогою відповідних статистичних показників (коефіцієнта рангової кореляції Спірмана і коефіцієнта збігів Фехнера) оцінити фактичний стан динаміки названих індикаторів порівняно із критеріальним. Зазначені статистичні показники пропонується узагальнити для обчислення інтегральних рівнів масштабності розвитку.

Таким чином, пропонується наступна послідовність визначення рівнів масштабності розвитку підприємства:

1. Обґрунтування переліку репрезентативних індикаторів, які широко і повно засвідчують кількісний аспект перетворень на підприємстві.
2. Визначення динамічного критерію, тобто еталонного рейтингу темпів приросту названих індикаторів.
3. Формування інформаційного масиву значень показників стосовно значень за роками обраних індикаторів.
4. Обчислення ланцюгових темпів приросту за відповідними показниками впродовж аналізованого періоду.
5. Рейтингування фактичної зміни аналізованих показників у відповідних часових періодах.
6. Зіставлення фактичної варіації темпів зростання показників із динамічним критерієм за допомогою обчислення коефіцієнта рангової кореляції Спірмана та коефіцієнтів збігу Фехнера.
7. Встановлення інтегрального рівня масштабності розвитку підприємства.

В межах дослідження масштабності розвитку обґрунтовано використання показників, які характеризують обсяги діяльності, результати, капітал, обороти, ефективність функціонування підприємства. На підставі дослідження динаміки цих показників оцінюється характер та масштабність розвитку підприємства.

Обґрунтування динамічного еталонного критерію (еталонного рейтингу) темпів приросту означених індикаторів здійснюється за допомогою «золотого правила економіки». Визначене співвідношення формує пріоритетність темпів зростання відповідних показників, і, відповідно, встановлює динамічні критерії,

які надалі слугують нормами для порівняння. Надалі відбувається зіставлення фактичної варіації темпів зростання показників із динамічним критерієм за допомогою обчислення коефіцієнта рангової кореляції Спірмана та коефіцієнтів збігів Фехнера. Коефіцієнти рангової кореляції Спірмана та коефіцієнти збігів Фехнера по досліджуваних підприємствах представлені у табл. 10.

Таблиця 10

Коефіцієнти рангової кореляції Спірмана та коефіцієнти збігів Фехнера

Підприємства	2011	2012	2013	2014
<i>Коефіцієнт рангової кореляції Спірмана</i>				
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	-0,071	0,000	0,536	-0,643
ПАТ «Літинський молочний завод»	-0,607	-0,321	-0,357	0,607
ПАТ «Бершадьмолоко»	0,214	0,679	-0,571	-0,250
ПрАТ «Обухівський молочний завод»	0,357	0,643	-0,429	0,786
ПАТ «Галактон»	0,714	0,786	-0,214	0,536
<i>Коефіцієнт збігів Фехнера</i>				
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	0,05	-0,14	0,43	-0,52
ПАТ «Літинський молочний завод»	-0,71	-0,14	-0,14	0,71
ПАТ «Бершадьмолоко»	0,24	0,62	-0,52	-0,43
ПрАТ «Обухівський молочний завод»	0,14	0,52	-0,62	0,43
ПАТ «Галактон»	0,43	0,71	-0,05	0,33

Визначення рівня масштабності розвитку (R_m) на підставі інтеграції коефіцієнтів рангової кореляції Спірмана та збігів Фехнера згідно показниками масштабності розвитку відбувається за формулою:

$$R_m = \frac{(1 + R_s)(1 + R_f)}{2j}$$

де j – кількість індикаторів, що інтегруються, для нашої методики $j=2$.

Інтегральні рівні розвитку досліджуваних підприємств і їх інтерпретація за шкалою Харрінгтона, що дозволяє в якісних характеристиках здійснити опис станів розвитку досліджуваних підприємств наведено у табл. 11.

Таблиця 11

Інтегральні рівні розвитку досліджуваних підприємств і їх інтерпретація за шкалою Харрінгтона

Підприємства	2011	2012	2013	2014
ПАТ «Тростянецький молочний завод»	0,244	0,215	0,549	0,043
Інтерпретація оцінки за шкалою Харрінгтона	Низька	Низька	Задовільна	Неприваблива
ПАТ «Літинський молочний завод»	0,028	0,146	0,138	0,687
Інтерпретація оцінки за шкалою Харрінгтона	Неприваблива	Неприваблива	Неприваблива	Достатня
ПАТ «Бершадьмолоко»	0,376	0,680	0,051	0,107
Інтерпретація оцінки за шкалою Харрінгтона	Задовільна	Достатня	Неприваблива	Неприваблива
ПрАТ «Обухівський молочний завод»	0,387	0,624	0,054	0,638
Інтерпретація оцінки за шкалою Харрінгтона	Задовільна	Задовільна	Неприваблива	Достатня
ПАТ «Галактон»	0,613	0,763	0,187	0,511
Інтерпретація оцінки за шкалою Харрінгтона	Задовільна	Достатня	Неприваблива	Задовільна

При переведенні стратегії на рівень оперативної діяльності за цими складовими визначаються фактори, які забезпечують реалізацію стратегічних цілей. Їх можна представити як ієрархію причинно-наслідкових зав'язків, яка дозволяє виділити основні фактори, що впливають на успіх компанії.

Матриця обґрунтування раціональних стратегій управління корпораціями представлена у табл. 12.

Таблиця 12

Матриця обґрунтування раціональних стратегій управління корпораціями

Складові ефективності управління корпорацією	Інтегральна оцінка ефективності управління корпорацією				
	Висока	Достатня	Задовільна	Низька	Неприваблива
Всі складові >0,5	1	1	1	3	-
5 із 7 складових >0,5	1	1	2	3	4
3 із 7 складових >0,5	1	2	3	3	4
1,2 або всі складові < 0,5	-	3	3	4	4

Відповідно до розробленої матриці її окремі сектори поділяються таким чином:

1 – збалансований розвиток корпорації, більшість складових управління корпорацією мають достатній розвиток і не потребують корегування;

2 – вибіркового розвитку, певна кількість складових ефективного управління корпорацією незбалансовані, мають незадовільне значення і потребують зосередження уваги на їх оптимізації, хоча загальний стан розвитку корпорації задовільний;

3 – суттєве порушення рівноваги серед окремих складових розвитку корпорації викликає необхідність перерозподілу ресурсів і покращення складових, які мають незадовільне значення;

4 – рівновага відсутня, незадоволений розвиток ефективності управління корпорацією викликаний суттєвим погіршенням ефективності розвитку більшості складових, що потребує стратегічного переосмислення перспектив розвитку корпорації в цілому.

Рівень масштабності розвитку засвідчує кількісну характеристику змін та перетворень, які відбуваються на підприємстві. Він розраховується на основі переліку найбільш презентабельних індикаторів, які підтверджують кількісні зміни у параметрах виробничо-господарської діяльності за абсолютними показниками, оскільки йдеться про масштабність розвитку. В табл. 13 подано матрицю обґрунтування динамічності розвитку корпорації.

Таблиця 13

Матриця обґрунтування динамічності розвитку корпорації

Інтегральні рівні масштабності розвитку	Інтегральна оцінка ефективності управління корпорацією				
	Висока	Достатня	Задовільна	Низька	Неприваблива
Високий	1	1	1	2	2
Достатній	1	1	2	2	3
Задовільний	1	2	2	3	4
Низький	2	2	3	4	4
Непривабливий	3	3	4	4	4

Відповідно до розробленої матриці її окремі сектори поділяються таким чином:

1 – Період стабільного розвитку корпорації і зростання у обраному стратегічному форматі, передбачає значне підвищення рівня коротко- та

довгострокових цілей над досягнутими показниками. Така стратегія характерна для підприємств, що розвиваються, та пов'язана з високим ризиком;

2 – період обмеженого зростання – характерне встановлення цілей від досягнутого. Така стратегія характерна для підприємств, що в основному задоволені своїм становищем, прибуткові та ефективні;

3 – період збереження становища – стратегія орієнтована на забезпечення стабільного становища підприємства на ринку, зміцнення його ринкових позицій. Показники діяльності підприємства визначаються, виходячи з темпів, що прогножуються, та характеру зміни ринку діяльності підприємства;

4 – період скорочення – така стратегія приймається тоді, коли показники діяльності підприємства продовжують погіршуватися, при економічному спаді та при загрозі банкрутства.

Аналіз досліджуваних підприємств дозволив визначити наступні підходи до обґрунтування їх розвитку. Матриця обґрунтування раціональних стратегій управління досліджуваних корпорацій представлена у табл. 14.

Таблиця 14

Матриця обґрунтування раціональних стратегій управління досліджуваних корпорацій за 2014 рік

Складові ефективності управління корпорацією	Інтегральна оцінка ефективності управління корпорацією				
	Висока	Достатня	Задовільна	Низька	Неприваблива
Всі складові >0,5	1	1	1 – ПАТ «Бершадьмолоко»	3	-
5 із 7 складових >0,5	1	1	2- ПАТ «Тростянецький молочний завод», ПрАТ «Обухівський молочний завод»	3	4
3 із 7 складових >0,5	1	2	3 – ПАТ «Галактон»	3	4
1, 2 або всі складові < 0,5	-	3	3	4 – ПАТ «Літинський молочний завод»	4

Для обґрунтування динамічності розвитку досліджуваних підприємств побудована матриця (табл. 15).

Таблиця 15

Матриця обґрунтування динамічності розвитку досліджуваних корпорацій за 2014 рік

Інтегральні рівні масштабності розвитку	Інтегральна оцінка ефективності управління корпорацією				
	Висока	Достатня	Задовільна	Низька	Неприваблива
Високий	1	1	1	2	2
Достатній	1	1	2 - ПрАТ «Обухівський молочний завод»	2 - ПАТ «Літинський молочний завод»	3
Задовільний	1	2	2	3	4 - ПАТ «Галактон»
Низький	2	2	3	4	4
Непривабливий	3	3	4 - ПАТ «Тростянецький молочний завод», ПАТ «Бершадьмолоко»	4	4

Використання запропонованих методичних підходів дозволило сформулювати особливості і стратегічні орієнтири розвитку досліджуваних підприємств, які подані в табл. 16.

Таблиця 16

Стратегічні орієнтири розвитку досліджуваних підприємств

Підприємство	Обґрунтування раціональних стратегій управління	Обґрунтування динамічності розвитку
ПАТ «Гросянецький молочний завод»	Вибірковий розвиток, деяка кількість складових ефективного управління корпорацією незбалансовані, мають незадовільне значення і потребують зосередження уваги на їх оптимізації, хоча загальний стан розвитку корпорації задовільний. В першу чергу підприємству потрібно збалансувати розвиток техніко-технологічної і трудової складових управління корпорацією.	Період скорочення – така стратегія приймається тоді, коли показники діяльності підприємства продовжують погіршуватися, при економічному спаді та при загрозі банкрутства. В межах даної стратегії можливі наступні альтернативи: ліквідація підприємства; «відсічення зайвого», тобто реорганізація або ліквідація окремих підрозділів підприємства; скорочення обсягів діяльності та її переорієнтація (диверсифікація).
ПАТ «Літинський молочний завод»	Рівновага відсутня, незадоволений розвиток ефективності управління корпорацією викликаний суттєвим погіршенням ефективності розвитку більшості складових, що потребує стратегічного переосмислення перспектив розвитку корпорації загалом. Постає питання всіх складових розвитку корпорацією, окрім адміністративної і корпоративного управління. Найбільші проблеми існують в техніко-технологічній і кадровій сферах управління.	Період обмеженого зростання – характерне встановлення цілей від досягнутого. Така стратегія характерна для підприємств, що в основному задоволені своїм становищем, прибуткові та ефективні.
ПАТ «Бершадьмолоко»	Збалансований розвиток корпорації, більшість складових управління корпорацією мають достатній розвиток і не потребують корегування.	Період скорочення – така стратегія приймається тоді, коли показники діяльності підприємства продовжують погіршуватися, при економічному спаді та при загрозі банкрутства. В межах даної стратегії можливі наступні альтернативи: ліквідація підприємства; «відсічення зайвого», тобто реорганізація або ліквідація окремих підрозділів підприємства; скорочення обсягів діяльності та її переорієнтація (диверсифікація).
ПрАТ «Обухівський молочний завод»	Вибірковий розвиток, деяка кількість складових ефективного управління корпорацією незбалансовані, мають незадовільне значення і потребують зосередження уваги на їх оптимізації, хоча загальний стан розвитку корпорації задовільний. Першочергові питання покращення стосуються техніко-технологічної, іміджево-брендової і адміністративної складових розвитку.	Період обмеженого зростання – характерне встановлення цілей від досягнутого. Така стратегія характерна для підприємств, що в основному задоволені своїм становищем, прибуткові та ефективні.

ПАТ «Галактон»	Період збереження становища – стратегія орієнтована на забезпечення стабільного становища підприємства на ринку, зміцнення його ринкових позицій. Показники діяльності підприємства визначаються, виходячи з темпів, що прогножуються, та характеру зміни ринку діяльності підприємства. Всі складові управління корпорацією потребують уваги управлінців, окрім іміджево-брендової, продуктової і корпоративного управління.	Період скорочення – така стратегія приймається тоді, коли показники діяльності підприємства продовжують погіршуватися, при економічному спаді та при загрозі банкрутства. В межах даної стратегії можливі наступні альтернативи: ліквідація підприємства; «відсічення зайвого», тобто реорганізація або ліквідація окремих підрозділів підприємства; скорочення обсягів діяльності та її переорієнтація (диверсифікація).
----------------	---	---

Запропонований підхід до обґрунтування оптимальної стратегії розвитку дозволить корпораціям визначати основні стратегічні орієнтири і перспективи розвитку з урахуванням тих проблем, які існують і потребують першочергового вирішення. Це дозволить забезпечити підвищення ефективності управління корпораціями і максимально наблизить процес управління корпорації до вимог ринку, на якому корпорація працює. Таким чином поєднання вимог зовнішнього середовища та можливостей внутрішнього розвитку корпорації дозволить визначити можливість досягнення бажаних результатів розвитку корпорації та відповідно до цього обрати найбільш ефективний варіант досягнення корпоративних цілей.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження отримано висновки, які дозволяють вирішити важливу наукову проблему – підвищення ефективності корпоративного управління. Одержані результати мають теоретичний, методологічний та прикладний характер і полягають у наступному:

1. Вивчення теоретичного надбання науковців дало можливість узагальнити їх погляди на корпоративне управління, що дало можливість визначити підходи до визначення корпоративного управління та визначити особливості корпоративного управління, що характеризуються специфікою створення корпорацій та визначають зв'язок між цілями функціонування корпорацій.

2. Досліджено етапи становлення корпоративного управління та охарактеризовано його моделі, визначено характеристики основних моделей управління. Вивчення наукових публікацій за темою дослідження дало можливість дати основні характеристики моделей та теорій управління, а також визначити їх специфічні риси.

3. В роботі проаналізовано ключові елементи корпоративного управління: корпоративні цінності, стратегію, корпоративні права, корпоративні норми, розподіл повноважень, інформаційні потоки, корпоративну структуру, корпоративну культуру, прийняття рішень, відповідальність і контроль, визначено взаємозв'язки між ними та представлено характеристику кожного із елементів.

4. Проведено аналіз сучасних підходів до визначення корпоративних відносин і принципів роботи корпорацій, що дало можливість стверджувати, що

корпоративне управління розглядається як система принципів, норм, правил, методів поведінки учасників корпоративних відносин, що спрямовані на досягнення визначених цілей у результаті спільної діяльності всіх учасників корпоративних відносин. Вони можуть виникати як в середині корпоративної групи, так і між корпоративними групами та елементами корпоративних груп. Для визначення основних складових корпоративних відносин узагальнено їх характеристики.

5. Автором систематизовано принципи корпоративного управління та визначено напрями їх реалізації. При визначенні принципів здійснення корпоративного управління можна розглядати принципи, якими корпорація керується у внутрішній взаємодії, та при здійсненні комунікацій із зовнішнім середовищем.

6. Проведений аналіз наукових публікацій дозволив зробити висновок, що у науковій літературі не існує єдиного погляду на визначення корпоративних конфліктів. Проте найбільш розповсюджена точка зору на визначення корпоративних конфліктів лежить саме у площині взаємодії між власниками корпорації та між власниками корпорацій та менеджментом.

7. Проведене дослідження дозволяє визначити організаційно-економічний механізм управління корпорацією як функціонально-цільову систему взаємодії функціональної підсистеми, підсистеми забезпечення, регулювання та цілеорієнтації, взаємодія яких спрямована на досягнення цілей підприємства та проявляється у сукупності економічних принципів, методів, функцій, форм, інструментів, важелів, норм і нормативів, в результаті дії яких відбувається формування економічних відносин, забезпечення інтересів зацікавлених сторін, їх корпоративні права і формують оптимальні бізнес-процеси із врахуванням умов зовнішнього середовища.

8. Дослідження літературних джерел дозволило визначити основні проблеми запровадження у діяльність вітчизняних підприємств засад корпоративного управління, а саме: інформаційною закритістю, особливо щодо структури власності й реальних власників компанії; замовленим правозастосуванням у вирішенні корпоративних конфліктів з використанням так званого адміністративного ресурсу; фінансовою звітністю, що не відповідає міжнародним стандартам; низькою ефективністю моніторингу за діяльністю вищого менеджменту; недостатньою ефективністю і професіоналізмом роботи ради директорів, незначною кількістю в його складі незалежних директорів.

9. В роботі визначено вплив змін стану зовнішнього середовища на управління корпорацією через його складові: політико-правові, економічні, соціокультурні, технологічні. Це дозволяє визначити ступінь впливу окремих складових зовнішнього середовища на діяльність корпорації та побудувати відповідні заходи адаптаційного характеру для запобігання ризиків втрати корпорацією ринкової та фінансової стійкості, що має забезпечити зростання ефективності її діяльності.

10. Для аналізу ефективності управління фінансовим капіталом корпорації систематизовано показники, які використовуються, визначено їх переваги і недоліки. Управлінські рішення на основі фінансових показників пропонується

поділити на дві групи: управлінські – для оцінки діяльності менеджменту та економічні – для оцінювання стану корпорації. Такий підхід дозволить особам, що приймають управлінські рішення, забезпечити прийняття раціональних управлінських рішень та зменшити ризики фінансових втрат корпорацією і за рахунок цього створити передумови зростання ефективності функціонування корпорації.

11. Запропоновано фінансові складові вартості капіталу корпорації умовно поділяти на 4 групи показників: показники, які відображають стратегічну ефективність компанії; показники, які відображають ефективність операційної діяльності; показники, які відображають ефективність інвестиційної діяльності; показники, які відображають ефективність фінансової діяльності.

12. В роботі розглянуто концепції управління корпораціями: цільова концепція; системна концепція; концепція досягнення балансу інтересів; функціональна концепція; композиційна концепція; збалансована система показників (BSC); концепція EVA (Economic Value Added); концепція DEA (Data envelopment analysis) – аналіз оболонки даних; методика оцінки ефективності «процесно-орієнтований аналіз рентабельності» (ABPA - Activity-Based Performance Analysis) та найбільш поширені підходи до оцінки ефективності управління: інтегральний, рівневий та часовий. Це дало можливість сформулювати авторський підхід до управління корпораціями та визначити напрями підвищення його ефективності.

13. Для здійснення оцінювання ефективності корпоративного управління охарактеризовано три основні групи показників, які відображають: ступінь дотримання в компанії принципів корпоративного управління; характеризують результати фінансово-господарської діяльності компанії; відображають ризики корпоративного управління. У кожній групі визначено сукупність показників, які найбільш точно характеризують ефективність корпоративного управління.

14. В результаті проведеного дослідження з'ясовано основні характеристики складових ефективності управління корпорацією, які покладено в основу його оцінювання (фінансово-економічна, техніко-технологічна, трудова, партнерська, іміджево-брендова, продуктова, адміністративна, корпоративного управління). Визначено змістовну характеристику відповідних складових ефективності управління корпорацією та бізнес-індикатори для здійснення діагностики.

15. Запропоновано систему інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією, яка складається із двох блоків: кількісної оцінки ефективності управління, та якісної оцінки стану управління, що ґрунтується на використанні сукупності абсолютних та відносних індикаторів.

16. В роботі визначено послідовність якісної оцінки управління корпорацією, виходячи із цілей корпоративного управління. За результатами проведеного дослідження проводиться ідентифікація характеристики стану ефективності управління корпорацією згідно з кількісними та лінгвістичними оцінками шкали Харрінгтона, будується матриця визначення вагомості складових ефективності управління корпорацією.

17. Запропоновано здійснення діагностики ефективності управління корпорацією на засадах лінгвістичного і нечітко-множинного підходів. Для цього визначена лінгвістична характеристика станів фінансово-економічної, техніко-технологічної, трудової, партнерської, іміджево-брендової, продуктової та адміністративної корпоративно-управлінської складових оцінки ефективності управління корпорацією, визначено перелік індикаторів для здійснення кількісної оцінки ефективності управління кожної із складових. Проведено оцінювання ефективності корпоративного управління на досліджуваних підприємствах за вказаним підходом.

18. Запропонований автором теоретико-методичний підхід до діагностики розвитку корпорації. Для аналізу розвитку процесу управління ефективністю корпорації пропонується досліджувати відхилення, темпи приросту ключових показників і параметрів функціонування корпорації, що дозволить за сукупністю параметрів оцінити динамічні і структурні зміни виробничо-господарської діяльності підприємства. Запропонований підхід спрямований на діагностику масштабів перетворень, тобто кількісний аспект розвитку. Комплексну діагностику розвитку системи ефективності управління корпорацією пропонується здійснювати за допомогою інтегрального рівня розвитку управління. Рівень масштабності розвитку засвідчує кількісну характеристику змін та перетворень, які відбуваються на ньому. Обґрунтовано перелік найбільш презентабельних індикаторів, які підтверджують кількісні зміни у параметрах виробничо-господарської діяльності за абсолютними показниками. Для узагальнення динамічних тенденцій сукупності показників використано непараметричні методи виявлення та вимірювання зав'язків – методи рангової кореляції.

19. На підставі обраних методів визначено та обґрунтовано динамічний критерій як рейтинг співвідношень темпів приросту ключових індикаторів функціонування підприємства, які в подальшому за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмана і коефіцієнта збігів Фехнера дозволяють здійснити оцінювання фактичного стану динаміки названих індикаторів, порівняно із критеріальним. Статистичні показники узагальнено для обчислення інтегральних рівнів масштабності розвитку. Запропонована послідовність визначення масштабності розвитку підприємства. В межах дослідження масштабності розвитку використовувалось сім показників, які характеризують обсяги діяльності, результати, капітал, обороти, ефективність функціонування підприємства. За результатами побудовано матрицю обґрунтування раціональних стратегій управління корпораціями та матрицю обґрунтування динамічності розвитку корпорацій. Це дозволить підвищити ефективність управління корпораціями як у короткостроковій, так і довгостроковій перспективах.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Боковець В.В. Стан та шляхи вдосконалення інноваційної політики на підприємствах регіону в умовах трансформації економіки (на прикладі харчової

галузі): колективна монографія / Боковець В.В., Медецька С.П., Швед В.В. – В.: ВФЕУ, 2010. – 164 с. (вл. внесок 62 с. (3,9 д.а.)) (Розділ 1. Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю як одним із факторів інноваційної діяльності підприємства та Розділ 3. Реалізація інноваційної політики на підприємствах харчової галузі Вінницького регіону у 2009 та 2010 роках.)).

2. Боковець В.В. Формування інноваційної політики підприємств харчової промисловості Вінницької області): колективна монографія / Боковець В.В., Швед В.В., Акулов М.Г. – В.: ВФЕУ, 2012. – 281 с. (вл. внесок 110 с. (7,0 д.а.)) (Розділ 1. Теоретико-методологічні аспекти інноваційної діяльності та Розділ 2. Конкурентоспроможність як напрямок інноваційної політики)).

3. Боковець В. В. Теоретико-методичні засади управління корпораціями: монографія / Боковець В.В. – К.: Кондор, 2015. – 206 с. (11,9 д.а.).

4. Боковець В. В. Корпоративне управління: процеси, стратегії, технології: колективна монографія / Боковець В.В. та інші – Х.: ХДУ, 2015. – 536 с. (вл. внесок 2,1 д.а., до Розділу 2. Система корпоративного управління в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку С.128-142).

Статті у наукових фахових виданнях виданнях (в т.ч. які включені до міжнародних науково метричних баз):

5. Боковець В.В. Специфіка формування інвестиційної програми для підвищення конкурентоспроможності виробництва харчової промисловості / В.В. Боковець // Наковий, виробничо – практичний журнал: Регіональна бізнес – економіка та управління.- Вінниця: ВФЕУ. - 2009.- № 4(24).- С.61-68 (0,6 д.а.).

6. Боковець В.В. Оцінка перспектив інвестиційної привабливості цукрової галузі Вінницького регіону / В.В.Боковець, Г.Г.Шеремета // Науково-практичний журнал: Економіка Крима.- Сімферополь.- 2012.- №1(38).- С.81-83 (вл. внесок 0,3 д.а.).

7. Боковець В.В. Шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах застосування кластерної моделі економіки / В.В.Боковець, А.Р.Корольова, В.В.Іванов // Науковий, виробничо-практ. журнал: Регіональна бізнес-економіка та управління.- Вінниця: ВФЕУ. - 2013. - №3(39). - С.53-58 (вл. внесок 0,3 д.а.).

8. Боковець В.В. Методичні підходи діагностики банкрутства підприємства в сучасних умовах господарювання / В.В.Боковець, Н.О.Мірошник// Науковий журнал: Вісник Запорізького національного університету.- Економічні науки.- Запоріжжя.- 2013.- №2(16).- С.14-18 (вл. внесок 0,3 д.а.).

9. Боковець В.В. Удосконалення системи управління сучасним промисловим підприємством / В.В.Боковець, О.М.Романюк // Науковий журнал: Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту .- Серія: Економіка і менеджмент.- Черкаси.-2013.-№1(14).- С.167-173 (вл. внесок 0,4 д.а.).

10. Боковець В.В. Діагностика ефективності управління підприємством / В.В.Боковець, О.А.Маліцька, Ю.В.Йокало // Науково-практичний журнал: Економіка Крима.- Сімферополь. - 2013.- №1(42).- С.297-299 (вл. внесок 0,2 д.а.).

11. Боковець В.В. Застосування тимблдіну та тренінгових технологій для підвищення ефективності командного управління підприємств легкої

промисловості / В.В.Боковець, Л.О.Кравчик, Л.О.Кучерук // Науковий, виробничо-практичний журнал: Регіональна бізнес-економіка та управління. - Вінниця: ВФЕУ.- 2014.-№1(41).- С.9-14 (вл.внесок 0,3 д.а.).

12. Боковець В.В. Удосконалення управління інноваційними процесами на підприємствах кондитерської галузі / В.В.Боковець, В.Д.Мануїлова // Науковий вісник Херсонського державного університету. - Серія:Економічні науки. - Херсон: ХДУ.- 2014.- Випуск 8.- Частина 2. - С.85-89 (вл.внесок 0,3 д.а.).

13. Боковець В.В. Стратегічне управління підприємства у кризових умовах на прикладі цукрової галузі / В.В.Боковець, О.В.Циганенко, О.В.Здановський // Науковий вісник Херсонського державного університету.- Серія: Економічні науки.- Херсон : ХДУ.- 2014.- Випуск 9.- Частина 3.- С.79-83(вл.внесок 0,4 д.а.).

14. Боковець В.В. Моніторинг фінансового стану підприємства як основа управління бюджетом підприємства / В.В.Боковець, Т.В.Нижник, О.М.Соболева // Науковий, виробничо-практичний журнал: Регіональна бізнес-економіка та управління.-Вінниця: ВФЕУ.-2014.- №3(43).- С.61-69 (вл.внесок 0,4 д.а.).

15. Боковець В.В. Проблеми корпоративного управління / В.В.Боковець // Наукові праці НУХТ.- Київ: Національний університет харчових технологій.- 2015. - Т.21., №5.- С.119-124 (0,5 д.а.).

16. Боковець В.В. Розвиток корпоративних конфліктів / В.В.Боковець // Наукові праці НУХТ.- Київ: Національний університет харчових технологій.- 2015. - Т.21., №6.- С. 132-139 (0,6 д.а.).

17. Боковець В.В. Теоретичні засади визначення функцій корпоративного управління / В.В.Боковець // Науковий, виробничо-практичний журнал: Регіональна бізнес-економіка та управління.- Вінниця: ВФЕУ. – 2015.- №3(47).- С.16-23 (0,6 д.а.).

18. Боковець В.В. Формування та управління корпоративною культурою на підприємстві / В.В.Боковець, А.В.Мачков // Наук. вісник Херсонського держ. ун-ту. - Серія:Економічні науки.-Херсон : ХДУ.- 2015.- Вип. 14.-Ч. 2.- С.45-49 (вл.внесок 0,3 д.а.).

19. Боковець В.В. Аналіз теоретичних підходів до визначення організаційно-економічного механізму управління корпорацією / В.В.Боковець // Міжнародний науковий електронний журнал: Економіка:реалії часу.- Одеса.- 2015.- №4(20).– С.123-128 (0,5 д.а.).- Режим доступу до журн.: <http://www.nbuuv.gov.ua>.

20. Боковець В.В. Ефективність корпоративного управління на підприємствах в сучасних умовах господарювання / В.В.Боковець // Електронне наукове фахове видання: Глобальні та національні проблеми економіки.- Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського.- Миколаїв.- 2015.- Випуск № 8.- С.328-332 (0,5 д.а.).- Режим доступу до журн.: global-national.in.ua.

21. Боковець В.В. Корпоративна культура готельно-ресторанного бізнесу в Україні / В.В.Боковець // Вісник Одеського національного університету. Економіка.– Одеса.- 2015.- Том 20.- Випуск 5.- С.93-97 (0,5 д.а.).

22. Боковець В.В. Підвищення ефективності управління підприємством в умовах формування ринку / В.В.Боковець, К.Г.Палагович, Г.М.Мазніцька //

Науковий, виробничо-практичний журнал: Регіональна бізнес-економіка та управління.- Вінниця: ВФЕУ.- 2015.-№3(47).- С.131-137 (вл.внесок 0,3 д.а.).

23. Боковець В.В. Особливості корпоративного управління на підприємствах / В.В.Боковець // Збірник наукових праць ХДУХТ:Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.- Харків: ХДУХТ.- 2015.- Випуск 2 (22).- С.268-279 (1,7 д.а.).

24. Боковець В.В. Корпоративні конфлікти при перерозподілі власності /В.В.Боковець // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ».- Київ: Нац. ун-т харч. технологій ГО «Інститут проблем конкуренції».- 2015.-№4.- С.63-71 (1,4 д.а.).

25. Боковець В.В. Методика оцінки якості корпоративного управління / В.В.Боковець, А.О.Заїнчковський // Електронне наукове фахове видання: Глобальні та національні проблеми економіки. - Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського.- Миколаїв.-2016.- Вип. № 9.- С.245-249 (вл.внесок 0,8 д.а.).- Режим доступу до журн.: global-national.in.ua.

26. Боковець В.В. Трансформаційні процеси корпоративних об'єднань в сучасних умовах господарювання / В.В.Боковець, Я.О.Сіренко, Я.А.Безкоровайна // Науковий, виробничо-практичний журнал: Регіональна бізнес-економіка та управління. - Вінниця: ВФЕУ.- 2016.- №1(49).- С.30-38 (вл.внесок 1,0 д.а.).

27. Боковець В.В. Агентські відносини та агентські витрати у формуванні ефективної системи корпоративного управління / В.В.Боковець, А.О.Заїнчковський // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. - Запоріжжя.- 2016. - № 1(29).- С. 7-17 (вл.внесок 2,0 д.а.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших країн:

28. Боковець В.В. Корпоративні конфлікти: їх ідентифікація та характеристика / В.В. Боковець // Scientific journal: WSiU i CEASC: Nowoczesna edukacja: filozofia, inniowacja,doswiadczenie. Polska.- 2016.- № 2(6).- P.136-140 (1,3 д.а.).

29. Боковець В.В. Побудова ефективної системи комунікацій між функціями корпоративного управління і власниками корпорацій в сучасних умовах / В.В. Боковець // Scientific journal: Economics, management, law: challenges and prospects: Collection of scientific articles. - Discovery Publishing House Pvt. Ltd., New Delhi, India.- 2016.- Edition 5.- P.51-54 (0,7д.а.).- Режим доступу до журн.: <http://conf.at.ua>.

30. Боковець В.В. Корпоративне управління на молокопереробних підприємствах / В.В. Боковець // International Scientific Journal.-2016.- Edition 5.- Т.3.- P.38-42 (1,1 д.а.).- Режим доступу до журн.: <http://www.inter-nauka.com/uploads/public/1467185148668.rar>.

31. Боковець В.В. Корпоративное управление как важный фактор определения стоимости предприятий в современных условиях / В.В. Боковець // Scientific letters of international academic society of Michal Baludansky.- Kosice.- 2016. – Edition 5. – P.18-19 (0,7 д.а.).

Публікації в інших виданнях:

32. Боковець В.В. Удосконалення керівництва в умовах діючих

підприємств/ В.В.Боковець // 3б. наукових праць: Економіка: проблеми теорії та практики.- Дніпропетровськ: ДНУ.- 2008.- Випуск 238.- Том II.- С.457-463 (0,4 д.а.).

33. Боковець В.В. Трансформаційні процеси інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств регіону / В.В.Боковець // Збірник наукових праць: Економіка: проблеми теорії та практики.- Дніпропетровськ: ДНУ.- 2010.- Вип. 266.- Том II. - С.467-478 (0,6 д.а.).

34. Боковець В.В. Діагностування фінансового стану хлібопекарської галузі Вінницького регіону / В.В.Боковець, О.В.Шарапов // Вісник наукових досліджень: Актуальні регіональні проблеми економіки, права, управління і соціальної сфери. - Вінниця: ВФЕУ.- 2010.- Випуск 12.- С.5-14 (вл.внесок 0,4 д.а.).

35. Боковець В.В. Шляхи покращення кадрового потенціалу в системі керування підприємствами регіону / В.В.Боковець, І.П.Печенюк, О.К.Заєць // Науковий, виробничо-практичний молодіжний журнал: Економіка Вінниччини.- Вінниця: ВФЕУ.- 2010. - №4(22).- С.29-31 (вл.внесок 0,1 д.а.).

36. Боковець В.В. Оцінка конкурентного середовища підприємств Вінницького регіону / В.В.Боковець, Ю.А.Ковтанюк // Науковий, виробничо-практичний молодіжний журнал: Економіка Вінниччини.- Вінниця: ВФЕУ.- 2014.- №1(35). - С 9-11 (вл.внесок 0,1 д.а.).

37. Боковець В.В. Антикризове управління корпоративною організацією (на прикладі пекарської галузі) / В.В.Боковець, А.В.Знамеровська // Науково-практичний журнал: Регіональна економіка та управління.- Запоріжжя. - 2014.- Частина I.- №3(03). - С.26-30 (вл.внесок 0,2 д.а.).

38. Боковець В.В. Підвищення ефективності управління підприємством в умовах сучасного ринку / В.В.Боковець, В.В.Григоренко, В.Ю.Купчик // Науково-практичний економічний журнал: Економічні студії.- Львів.-2014. - №4(04). - С.22-26 (вл.внесок 0,2 д.а.).

39. Боковець В.В. Перспективи розвитку молокопереробної галузі як стратегічного об'єкту українського суспільства / В.В.Боковець, Р.В.Загоруй, М.В.Дмитрук // 3б. наук. праць: Трансформаційні процеси національної економіки: проблеми та перспективи розвитку.- Дніпропетровськ.- 2014.- Ч. I. - С.27-33 (вл.внесок 0,2 д.а.).

40. Боковець В.В. Обґрунтування механізму забезпечення конкурентних переваг підприємства / В.В.Боковець, Ю.В.Бабейко // 3б. наук. праць: Проблеми та перспективи регулювання міжнародних економічних відносин.- Дніпропетровськ.- 2014.- С.42-47 (вл.внесок 0,3 д.а.).

41. Боковець В.В. Продуктивність праці менеджера та ефективність менеджменту організації / В.В.Боковець, В.Д.Мануїлова // Науковий, виробничо-практичний молодіжний журнал: Економіка Вінниччини.- Вінниця: ВФЕУ.- 2015.- №1(37).- С. 6-10 (вл.внесок 0,1 д.а.).

42. Боковець В.В. Стратегічне маневрування в умовах конкурентного середовища: оцінка та перспективи розвитку для підприємств хлібопекарської галузі / В.В.Боковець, Т.П.Андрійчишина, М.В.Здановський // Науковий, виробничо-практичний молодіжний журнал: Економіка Вінниччини.- Вінниця:

ВФЕУ.- 2015.- №4(40).- С. 15-19 (вл.внесок 0,4 д.а.).

43. Боковець В.В. Стратегічне управління підприємства у кризових умовах на прикладі цукрової галуззі / В.В.Боковець, А.А.Мельник, В.А.Мельник // Науковий, виробничо-практичний молодіжний журнал: Економіка Вінниччини. - Вінниця: ВФЕУ.- 2015.- №4(40).- С. 20-24 (вл.внесок 0,1 д.а.).

44. Боковець В.В. Методологічні засади корпоративного управління як індикатора вартості підприємства в ринкових умовах / В.В.Боковець, Л.А.Далєвська // Науковий електронний журнал: Молодіжний економічний дайджест.- Київ.: КНУ ім. В.Гетьмана.-2015.-№4(7).- С.12-17 (вл.внесок 0,2 д.а.).

45. Боковець В.В. Інноваційний розвиток регіону: наявний потенціал, проблеми та перспективи / В.В.Боковець, Ю.В. Хірілов // Управлінські та фінансові аспекти сучасної економіки. Матеріали регіональної наук-практ. конф. молодих учених, аспір. та студентів.- Вінниця: ВФЕУ.- 2012.- С.157-159 (вл.внесок 0,1 д.а.).

46. Боковець В.В. Корпоративні конфлікти та їх наслідки / В.В. Боковець // Управління сучасним підприємством. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції.- Київ: НАУ.- 2013. – С.90 (0,2 д.а.).

47. Боковець В.В. Державна підтримка соціальних програм для забезпечення продовольчої безпеки / В.В.Боковець // Продовольча безпека. Матеріали XXIV Міжнародного колоквиуму інституту Cedimes: Food Security.- Kyiv: NUFT.– 2013.- С.79 (0,2 д.а.).

48. Боковець В.В. Комунікаційні процеси в сучасному менеджменті / В.В.Боковець, А.П.Олійник // Економічне зростання національного господарства. Матеріали наук.-практичної конференції.- Одеса.- 2013.- С.22-23 (вл.внесок 0,1 д.а.).

49. Боковець В.В. Оптимальний асортимент продаж підприємства як запорука його успішної діяльності / В.В.Боковець, Н.Л.Килимнюк, А.С.Горупашенко // Менеджмент та логістика - перспективні напрямки розвитку економіки країн СНГ. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.- Сімферополь.-2013.- С.115-119 (вл.внесок 0,2 д.а.).

50. Боковець В.В. Організаційні форми корпорацій / В.В.Боковець // Сучасні проблеми менеджменту. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції.- Київ: НАУ.- 2013.– С.43-45 (0,2 д.а.).

51. Боковець В.В. Потенціал виробництва харчових продуктів Вінницької області / В.В. Боковець // Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах. Матеріали X (Ювілейної) Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 130-річчю.- Київ: НУХТ.-2014.- С.161-163 (0,2 д.а.).

52. Боковець В.В. Підвищення ефективності діяльності підприємства як результат ефективного управління / В.В.Боковець, В.В. Іванов // Соціально-економічні аспекти реструктуризації регіональної економіки. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. - Вінниця. - 2014.- С.121-123 (вл.внесок 0,1 д.а.).

53. Боковець В.В. Вибір та обґрунтування корпоративного стратегічного розвитку підприємств Вінницького регіону / В.В.Боковець, К.В.Боковець // Проблеми трансформації європейських стандартів в регіональну економіку і

соціальну сферу України. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. - Вінниця:ВФЕУ.-2014.- С.21-24 (вл.внесок 0,2 д.а.).

54. Боковець В.В. Управління конфліктами на підприємствах в сучасних умовах господарювання / В.В.Боковець, І.М. Баліцький // Методологічні та управлінські аспекти соціально-економічної сфери. Матеріали науково-практ. конференції з міжнародною участю. - Вінниця: ВФЕУ.- 2014.- С.15-17 (вл.внесок 0,1 д.а.).

55. Боковець В.В. Удосконалення управління інноваційними процесами на підприємствах молокопереробної галузі / В.В.Боковець, В.А. Мельник // Перспективи розвитку регіональної економіки, права та менеджменту. Матеріали регіональної науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів та студентів.- Вінниця.- 2015.- С.78-80 (вл.внесок 0,1 д.а.).

56. Боковець В.В. Підвищення ефективності управління корпоративним підприємством в умовах формування ринку/ В.В.Боковець, Ю.М.Бойко// Менеджмент ХХІ століття:сучасні моделі, стратегії, технології. Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. - ВТЕІ КНТЕУ.- Вінниця.- 2015.- С. 299-304 (вл.внесок 0,1 д.а.).

57. Боковець В.В. Організаційно-економічний механізм управління корпораціями / В.В. Боковець, І.В.Ільчук // Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації. Матеріали VIII Міжнар. наук-практ. інтернет-конф.-Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди.- Переяслав – Хмельницький.- 2015.- С.59-60 (вл.внесок 0,2 д.а.).

58. Боковець В.В. Проблеми ефективності корпоративного управління в Україні / В.В.Боковець, М.М. Мацієвський // Нова модель регіонального економічного зростання : науково-теоретичні проблеми і механізм реалізації. Матеріали Міжнар. наук-практ. конференції. - Вінниця: ВФЕУ.- 2015.- С.26-30 (вл.внесок 0,1 д.а.).

59. Боковець В.В. Алгоритм впровадження та управління корпоративною культурою на підприємстві / В.В.Боковець, О.В.Рудий // Розвиток фінансово-економічного становища на різних рівнях управління: підприємство, регіон, держава. Матеріали Міжнар. наук-практ. конференції. - Наукова економічна організація «Перспектива».- Ч. 2.-Дніпропетровськ.- 2015.- С.111-114 (вл.внесок 0,2 д.а.).

60. Боковець В.В. Принципи корпоративного управління / В.В. Боковець, Л.В. Гриньов // Сучасні тенденції в економіці та управління:новий погляд. Матеріали ІХ Міжнар. науково-практичної конференції.-Східноукраїнський інституту економіки та управління.- Запоріжжя.- 2015.- С.97-100(вл.внесок 0,2 д.а.).

61. Боковець В.В. Створення та розвиток корпоративної культури на підприємстві / В.В.Боковець, Т.Г. Пивовар // Структурні трансформації національних економік в глобальному вимірі. Матеріали ІV Міжнар. наук-практ. конф. -Миколаївський нац. ун-т ім. В.О.Сухомлинського.- Миколаїв.- 2015.- С.110-112 (вл.внесок 0,1 д.а.).

62. Боковець В.В. Корпоративна культура та її роль в управлінській

діяльності підприємства / В. В. Боковець, Ю. Ю. Полонська // Економічна безпека країни: загрози та виклики в умовах глобалізації. Матеріали Міжнар. наук-практ. конф.-Аналітичний центр «Нова економіка».- Київ.- 2015.- С. 54-57 (вл.внесок 0,2 д.а.).

63. Боковець В.В. Корпоративна культура сучасного підприємства / В.В. Боковець, А.В. Гаврись // Сучасні наукові погляди на економічний розвиток України: теорія та пропозиції. Матеріали Міжнар. наук-практ. конференції.- Ужгородський національний університет.- Ужгород.- 2015.- С.134-137 (вл.внесок 0,1 д.а.).

64. Боковець В.В. Сутнісні характеристики корпоративного управління / В.В.Боковець, Т.В. Долян // Актуальні питання соціально-економічного розвитку держави, регіону та підприємства. Матеріали Міжнар. наук-практ. конф.- Громадська орг.«Львівська економічна фундація».- Львів.-2015.- С.63-66 (вл.внесок 0,1 д.а.).

65. Боковець В.В. Особливості корпоративного управління в Україні / В.В. Боковець, О.В. Непомняща // Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку: регіональні особливості та світові тенденції. Матеріали Міжнар. наук-практ. конф.- Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечнікова.- Одеса.- 2015.-С.71-74 (вл.внесок 0,1 д.а.).

66. Боковець В.В. Корпоративна реструктуризація підприємств в сучасних умовах / В.В.Боковець, В.А.Алмосова // Інноваційна економіка: макро-, мізо- та мікрорівні. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.- Херсонський державний університет.- Херсон.- 2015.- С.46-49 (вл.внесок 0,1 д.а.).

67. Боковець В.В. Корпоративне управління як невід'ємна частина ринкової економіки / В.В. Боковець, Я.О. Цаплюк // Фактори сталого розвитку сучасної держави в умовах інноваційної економіки. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.- Науково економічна організація «Перспектива».- Дніпропетровськ.- 2015.- С.6-9 (вл.внесок 0,1 д.а.).

68. Боковець В.В. Організація корпоративного управління на вітчизняних підприємствах / В.В. Боковець, О. Г. Іванцова // Економіка, менеджмент та фінанси: аналіз тенденцій та перспектив розвитку. Матеріали Міжнар. наук-практ. конф.- Київський економічний науковий центр.- Київ.- 2015.- С.92-94 (вл.внесок 0,1 д.а.).

69. Боковець В.В. Ефективне корпоративне управління як вирішальний фактор успішної роботи підприємств в сучасних умовах / В.В. Боковець, А.О.Олішук // Міжнародні економічні відносини на сучасному етапі: проблеми та розвиток. Матеріали Міжнар. науково-практичної конференції.- Наукова економічна організація «Перспектива».- Дніпропетровськ.- 2016.- С.124-128 (вл.внесок 0,2 д.а.).

70. Боковець В.В. Проблеми інноваційної діяльності в Україні та можливі шляхи їх вирішення / В.В.Боковець, О.О.Барабан // Наукові економічні дослідження: теорії та пропозиції. Матеріали IX Міжнар. наук-практ. конф.- Східноукраїнський ін-т економіки та управління.- Запоріжжя.- 2016.- С.122-124 (вл.внесок 0,1 д.а.).

71. Боковець В.В. Якість корпоративного управління як необхідний компонент стратегічного розвитку компанії / В.В. Боковець, Я.О. Сіренко // Актуальні проблеми ефективного соціально-економічного розвитку України: пошук молодих. Матеріали V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції.- Випуск 28.-ВТЕІ КНТЕУ. Вінниця.-2016.- С.671 -674 (вл.внесок 0,1 д.а.).

72. Боковець В.В. Основні проблеми інноваційної діяльності України та їх вирішення в умовах сучасного господарювання / В.В. Боковець, Р.В. Беспалько, А.І. Воробйова // Освіта і наука у вимірах ХХІ століття. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.-Громадська організація «Європейська наукова платформа».- Дніпропетровськ.-2016.- С.44-48 (вл.внесок 0,1 д.а.).

73. Боковець В.В. Сучасні проблеми ефективної діяльності корпоративних об'єднань в Україні / В.В. Боковець // Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Матеріали IV Міжнар. наук-практичної конференції.- ВТЕІ КНТЕУ.-Вінниця.- 2016.- Ч. 1. – С.153-167 (1,4 д.а.).

74. Боковець В.В. Формування корпоративної культури в організації / В.В. Боковець // Economic Development Strategy in Terms of European Integration. The materials of the International Scientific-Practical Conference. - Aleksandras Stulginskis University, Business and rural development management institute. - Baltija Publishing. – Kaunas.- 2016.- P.100-103 (0,6 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Боковець В. В. Ефективність корпоративного управління. –Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Київ, 2016.

У дисертації запропоновано вирішення важливої економічної проблеми – розроблення теоретико-методичних та прикладних засад створення системи ефективного управління корпораціями в харчовій промисловості.

З метою забезпечення підвищення ефективності корпоративного управління розроблено методологію здійснення інтегральної оцінки ефективності управління корпорацією.

Також в дисертаційному дослідженні розроблено теоретико-методичний підхід до визначення узагальненого рейтингу факторів фінансової вартості капіталу.

Запропоновано авторське визначення поняття «корпоративне управління» та доповнені класифікаційні ознаки форм корпоративних відносин такою ознакою як напрям інтеграції учасників.

Досліджено теорію агентських витрат у частині визначення структури агентських витрат та елементів корпоративного управління в контексті управління агентськими витратами.

Розроблено теоретичні підходи до визначення ефективності використання капіталу через фінансову складову вартості капіталу шляхом здійснення аналізу груп показників. Запропоновано суб'єктно-об'єктну модель корпоративного

управління, яка побудована на визначенні та співвідношенні елементів організаційно-економічного механізму управління корпорацією.

Ключові слова: *корпорація, корпоративне управління, ефективність, організаційно-економічний механізм, управління, корпоративний конфлікт, корпоративна власність, акціонерні товариства, агентські витрати, корпоративні відносини, корпоративні права, фінансова вартість корпорації, комунікації.*

АННОТАЦИЯ

Боковец В. В. Эффективность корпоративного управления. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Киев – 2016.

В диссертации предложено решение важной экономической проблемы – разработка теоретико-методических и прикладных принципов создания системы эффективного управления корпорациями в пищевой промышленности.

Исследованы этапы становления корпоративного управления и охарактеризованы его модели, определены характеристики основных моделей управления.

Проведен анализ современных подходов к определению корпоративных отношений и принципов работы корпораций, что дало возможность утверждать, что корпоративное управление рассматривается как система принципов, норм, правил, методов поведения участников корпоративных отношений, направленные на достижение определенных целей в результате совместной деятельности всех участников корпоративных отношений.

Систематизированы принципы корпоративного управления и определены направления их реализации.

Проведенное исследование позволяет определить организационно-экономический механизм управления корпорацией как функционально-целевую систему взаимодействия функциональной подсистемы, подсистемы обеспечения, регулирования, взаимодействие которых направлено на достижение целей предприятия и проявляется в совокупности экономических принципов, методов, функций, форм, инструментов, рычагов, норм и нормативов, в результате действия которых происходит формирование экономических отношений, обеспечения интересов заинтересованных сторон, их корпоративные права и формируют оптимальные бизнес-процессы с учетом условий внешней среды.

Определено влияние изменений состояния внешней среды на управление корпорацией через его составляющие: политико-правовые, экономические, социокультурные, технологические. Это позволяет определить степень влияния отдельных составляющих внешней среды на деятельность корпорации и построить соответствующие мероприятия адаптационного характера для предотвращения рисков потери корпорацией рыночной и финансовой устойчивости, что должно обеспечить рост эффективности ее деятельности.

С целью обеспечения повышения эффективности корпоративного управления разработана методология осуществления интегральной оценки эффективности управления корпорацией, которая построена на объединении лингвистического подхода для качественной оценки управления и нечетко-множественного подхода для количественной оценки эффективности управления, включая составляющие эффективности и систему составляющих оценки эффективности управления корпорацией.

В диссертационной работе разработан теоретико-методический подход к определению обобщенного рейтинга факторов финансовой стоимости капитала, который определяет процедуру идентификации ключевых показателей влияния на финансовую стоимость компании, определены чувствительность их влияния на обобщенный показатель стоимости капитала корпорации, потенциал его улучшения и коэффициент вариации фактора, сделана оценка изменения EVA под воздействием разных факторов финансовой стоимости капитала, определен рейтинг стратегической значимости показателей финансовой стоимости капитала и определен обобщенный рейтинг факторов финансовой стоимости капитала.

Предложено авторское определение понятия «корпоративное управление» и дополнены классификационные признаки форм корпоративных отношений такой составляющей как направление интеграции участников, согласно которой предложено рассматривать горизонтальные, вертикальные и вертикально-горизонтальные типы корпоративных отношений. Также дополнено перечень классификационных признаков видов корпоративных конфликтов.

Исследовано теорию агентских издержек в части определения структуры агентских расходов и элементов корпоративного управления в контексте управления агентскими расходами по элементам внутренней и внешней среды управления корпорацией.

Разработаны теоретические подходы к определению эффективности использования капитала через финансовую составляющую стоимости капитала путем осуществления анализа групп показателей, а именно: показатели, отражающие эффективность операционной, инвестиционной и финансовой деятельности. Предложена субъектно-объектная модель корпоративного управления, которая построена на определении соотношения элементов организационно-экономического механизма управления корпорацией.

Ключевые слова: корпорация, корпоративное управление, эффективность, организационно-экономический механизм, управление, корпоративный конфликт, корпоративная собственность, акционерные общества, агентские расходы, корпоративные отношения, корпоративные права, финансовая стоимость корпорации, коммуникации.

SUMMARY

Bokovets V. V. The effectiveness of corporate e governance. – Manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of economic sciences, specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (by types of economic activity). – National University of Food Technologies, Kyiv, 2016.

In the thesis the solution of important economic problem is proposed – the development of theoretical- methodological and applied principles of creation of the effective management system in the food industry corporations .

With the aim of the effectiveness of corporate governance improving a methodology of integral estimation of the Corporation management effectiveness is developed.

In this thesis the theoretical and methodological approach to the definition of the generalized factors rating of capital financial cost is also developed.

The author's definition of «corporate governance» concept is suggested and classification criteria of the corporate relations forms is completed by such a component as the direction of participants' integration.

The theory of Agency expenses is studied in the part of the Agency costs structure and corporate governance elements in the context of Agency costs management according.

Theoretical approaches to determination of capital use efficiency through the financial component of the capital .The subject-object model of corporate governance is proposed, which is built on the definition and interrelation between elements of organizational-economic mechanism of the Corporation management.

Key words: *corporation, corporate governance, efficiency, organizational and economic mechanism, management, corporate conflict, corporate ownership, joint stock companies, agency costs, corporate relations, corporation law, the financial value of the corporation, communications.*